Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 4 (15627) | 1981 оной январиин 6, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ ГАБШАГАЙГААР

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үшөө нэгэ хуудаһан һэхэгдэжэ, шэнэ 1981 он хүрэжэ ерэбэ. Шэнэ жэлые угтахадаа, совет арад коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ туйлагдаһан амжалтануудайнгаа дүнгүүдые согсолдог, ерээдүй сагта бэелүүлхэ түсэб зорилгонууд тухайгаа бодомжолдог заншалтай.

Ажал хүдэлмэриин, амжалта түгэс дабшалтын оршондо түрэл оромнай шэнэ жэл угтаба. Кремлиин курантинуудай арбан хоёр сохихын урдахана партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй совет арад зониие шэнэ жэлээр амаршалһаниинь хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ урма баяр, этигэл найдабари, омогорхол түрүүлээ. Богонихоншье һаа, эли тодо, гүнзэгы удхатай үгэ дотороо нүхэр Л. И. Брежнев совет арадай үнгэрһэн жэлдэ гаталһан замай гол дүнгүүдые согсолжо, шэнэ жэлдэ бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухай тоггон хэлээ. Арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ манай ороной урагшаа дабшалтада «бэрхэшээл түбэгүүдшье, голхорол урагшагүй дэлгэнүүдшье тохёолдоо, амжалта, илалтанууд туйлагдаа, баяр баясхалан болоо» гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Багша Ленинэй түрэһөөр 110-дахи жэлэй ойн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 35-дахи ойн баяраай жэлдэ арад зомнай шэн габьяатайгаар, урма зоригтойгоор ажаллаа. Үнгэрһэн табан жэлдэ манай ороной экономико хүгжөөлгэдэ шэнэ ехэ алхам хэгдээ. Энээгээр үндэһэлэн, арад зонойнай ажаһуудал улам һайжараа. 50 гаран миллион хүн шэнэ гэр байрада нүүжэ ороо. Манай ороной арадууд ниитэ нэгэн эбтэй эетэй бүлэ болонхой ажаһуна. Өөрыгөө хамгаалха хүсэмнай үндэр хэмжээндэ байлгагдана.

Бүгэдэ арадай тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулхын тула манай республикын ажалшад мүн лэ ехэ оролдолго гаргаһан байна. Арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ республикымнай промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1,5 миллиард түхэриг болоһон гэшэ. Үнгэрэгшэ табан жэл соо промышленна предприятинууд үйлэдбэриингөө хэмжээе үргэдхөө, олон зүйлэй шэнэ продукци гаргадаг болоо, шанарыень һайжаруулаа. Социалис мүрысөөнэй манлайда ганса республика соогоо бэшэ, мүн бүхы орон дотороо мэдээжэ болоһон нарин сэмбын комбинадай, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй, «Теплоприбор» заводой болон бусад олон коллективүүд нэрэтэй солотойгоор дабшажа, үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаа. Республикымнай предприятинууд Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй 167 зүйлэй продукци гаргана. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада сагай уларилай бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулаашье һаань, республикымнай хүдөөгэй ажалшад урдахи табан жэлэйхиһээ продукци үйлэдбэрилгээ горитойгоор дээшэлүүлжэ шадаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахада ажалшан бүхэнэй шэн зоригто ажал, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, гүрэн түрын сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа шиидхэхы удха шанартай байгаа.

Совет арадай алдарта хэрэгүүдэй дунда онсо хүндэтэй һуури эзэлдэг Байгал-Амарай түмэр замай гайхамшаг барилга дээрэ шэнэ-шэнэ амжалтанууд туйлагдажа, хүн бүхэнэй сэдьхэл баясуулна. Эдэ үдэрнүүдтэ БАМ-ай Буряадай участок дээрэ мүндэлһэн Северобайкальск хотын горсоведэй түрүүшын сесси болобо, үльгэр домогто барилгашад «шэрэмхэн булад» шэпхинэтэ харгыгаараа түрүүшын поездые Кичерэ тосхондо хүргэбэ. Тэдэнэй дунда «Байгал-Амарай түмэр зам барилгада хабаадалгын төлөө» гэһэн медальда хүртэһэн бэрхэшүүл мүн лэ олон гээшэ. Республикымнай барилгашад арбадахи табан жэлдэ 1,5 миллионһоо үлүүтэй дүрбэлжэн метр гэр байра барюулһан байна. Тоолохо болоо һаа, хэгдэһэн ажал, бүтээһэн хэрэгүүд олон. Үдэрһөө үдэртэ шэн габьяата түрүүшүүлэй нэрэнүүд улам олошорно. Имагтал тэдэнэртэ хандажа: «Завод, фабрикануудта, нефтиин олборлилгонуудта, транспорт дээрэ, таряалан ба фермэнүүдтэ хүдэлдэг, байшан гэрнүүдые баридаг, харгы зам татадаг, электростанцинуудые бодхоодог, ошэн бодолой үнэтэ баялигуудые байгуулдаг, үхибүүдые һургаһан хүмүүжүүлдэг, хүнүүдэй элүүрые хамгаалдаг, эдэнэй ажаһуудалые гоёон шэмэглэдэг бүхы хүнүүдтэ — социалис Эхэ оронойнгоо аша туһада үнэн сэхээр, ашатай үрэ ехэтэйгээр ажалладаг бүхы хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэбди»,—гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ ха юм.

Шэнэ жэлэй онсо илгаань, өөрөө шэнэ юун бэ гэхэдэ, 1981 он манай ороной түүхын шэнэ шата болохо арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхин болоно. Тиимэһээ партиин хараалһан түсэбүүдые дүүргэхын түлөө хамсыгаа шамаан шармайха гэшэ хүн бүхэнэй нэгэн уялга, нэрэ хүндын хэрэг мүн болоно.

1981 он манай ороной, түрэл партимнай түүхэдэ XXVI съездын жэл болоһо ороходо юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республикымнай ажалшадай үмэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Үйлэдбэриин ашаг үрэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха эрилтэнүүд ажахын бүхы һалбаринуудта хүдэлжэ байгаа хүн зоной урда табигдана. Хүдөөгэй ажалшад баян таряа ургуулха, газар таряалангай ургаса, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, түл абалгыень олошоруулха уялгатай.

Политическэ ба ажалай үндэр дэбжэлтын оршондо совет оромнай партиин дээдэ хуралдаанда бэлдэжэ байнхай. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэлгэ ажалшадай эдэбхи хэшээлые эли тодоор гэршэлнэ. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ эрдэм, техникын хүгжэлтые хурдадхаха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой асуудалые шиидхэхэ, байрын гэрнүүдые бариха шухала удха шанартай гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Арад зоной политическэ болон социальна эдэбхиин гэршэ болоһон энэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ оруулагдаһан һанамжа, дурадхалнууд, угтамжын түсэбүүд партиин XXVI съезд дээрэ бүрин дүүрэнээр шэнжэлэгдэхэ, тодорхой шиидхэбэринүүдэй абтахань элитэ. Түс проектые зүбшэн хэлсэлгэ манай совет арадай түрэл партитаяа эбдэршэгүй бата нэгэдэлтэй байһаниие батадхан харуулна. Энэ нэгэдэлынь манай бүхы илалтануудай, бүхы амжалтануудай эшэ үндэһэн, гүрэн түрын дотоодын болон гадаадын политикые нэгэн һаналтайгаар дэмжэдэг, ажал хэрэгээрээ энэ эб найрамдалта политикын бэелүүлгые совет хүнүүд батадхадаг һайхан заншалтай юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй асари ехэ түсэбүүдэй бэелхэдэ коммунис байгуулалтын хэрэгтэ шэнэ шата болохо, арад зоной ажабайдалые саашадань хэлбэрившэгүйгөөр һайжаруулха талаар шэнэ хэмжээнүүд абтаха, Эхэ оромнай бүри ехэ хүсэ шадалтай, баян дэлгэр байдалтай болохо, нэрэ хүндэнь, алдар солонь уласхоорондын оршондо улам һайханаар бадарха гэжэ һанахада, хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ баяр, омогорхол түрэнэ. Иимэ һайхан ерээдүйн түлөө, эб найрамдалай, амгалан байдалай, зол жаргалай түшэг тулгуури болоһон Совет Эхэ оронойнгоо саашадаа һалбаран хүгжэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнахгүй, табан жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, габшагайгаар хүдэлхэ болонобди.

Нүхэр Л. И. Брежневэй шэнэ жэлэй амаршалгаар шэнэ илалтануудта зоригжоһон совет хүдэлмэришэн ангиин, алдарта колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин ажалдаа, зохёохы хэрэгтээ амжалта туйлахань дамжаггүй. Партиин XXVI съездын хүндэдэлдэ үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, шэнэ совет табан жэлээ шэнэ илалтануудаар шэмэглэе!

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Арбан зургаадахиин амжалтата алхамууд

Буурал Байгалай эрьедэхи хоёрдохи тоннелиин барилга дээрэ хүдэлдэг тоннельнэ 16-дахи отрядай коллективэй габшагай ажал тухай алдар суу БАМ-ай Буряадай участогай бүхы барилгашадта мэдээжэ болонхой. Тэдэнэр арбадахи табан жэлэйнгээ даабариие сүм дүүргэһэн тухайгаа үшөө үнгэрһэн жэлэй августын 15-да элидхээ юм. Коллективэй амжалтада отрядай гэшүүн бүхэн хубитаяа оруулдаг гээшэ. Тэдэнэй нэгэн — Таджикистанһаа Буряад орондо хүдэлхэеэ ерэһэн залуу маркшейдер Лидия Каптюкова болоно. Тэрэнэй хэшээл оролдолгоор тоннель малтаха хэрэг урагшатай һайн ябана. Мүн лэ энэ отрядай жолоошон Николай Блинков МОАЗ түхэлэй ашаанай машинада хүдэлхэ зуураа, халаанайнгаа даабари 120 процент бэелүүлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Л. Каптюкова. 2. Н. Блинков. С. БАЛДУЕВАИ фотонууд.

ЗОХЁОН БАЙГУУЛХЫ АЖАЛАЙ ЭРШЭ

Предприятинууд болон барилгануудай, колхоз, совхозуудай коллективүүд, эрдэм, соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэнэ. Тэдэнэр мүрысөөнэй үүргэ нүлөөе дээшэлүүлнэ, ойрын арбан жэлдэ партиин хараалһан зохёон байгуулхы хүдэлмэриин асари ехэ программые амжалтатайгаар бэелүүлхэ үндэһэ һуури байгуулна. Съездын урда тээхи габшагай вахтада хабаадагшадай ажал хэрэгүүд тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд нигэжэ хөөрэнэ:

Бүгреватовска хэбтэшын шэнэ скважинаһаа нефть абтажа эхилээ. Энэ хадаа «Укрнефть» нэгэдэлэй коллективэй жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур үрөмдэһэн арбадахи скважина болоно.

«Черниговнефтегаз» управлени съездын хүндэлэлэй габшагай вахтада эрхимлэнэ. Тэндэ уһанай туһаламжаар нефть малтан абаха түрүү арга үргэнөөр хэрэглэдэг. Парткомой шиидхэбэреэр эмхидхэгдэһэн творческо бригадануудай хиналта доро энэ технологи нэбтэрүүлэгдэнэ. Коммунистнууд үйлэдбэриин шухала участогуудые толгойлдог.

Тиигэжэ тус нэгэдэл табан жэлэй даабариие 4,5 жэл соо бэелүүлээд, нефть олзоборилон абаха хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр ябуулна.

Молдавиин Бельцы хотодохи «Молдсельмаш» гэжэ научно-үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллектив жэгдэ һайнаар ажалладагаараа шалгардаг юм. Эндэ помидор хуряаха комбайнуудые бүтээлгын шэнэ цех проектнэ хүсэндөө хүргэгдэнхэй. Машинануудые богони болзорто хабсаргахадань, эндэ ашаглалгада оруулагдаһан хүсэ ехэтэй конвейер ехэ туһа болоһон байна.

Ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлдэг бригаднуудые байгуулга цехүүдэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ шухала нөөсэ болоһон байна. И. Руссу, П. Новгородский гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг түрүү бригаданууд энэ хүдэлөө эмхидхэһэн юм. Помидор хуряалгада 100 гаран хүнэй орондо хэрэглэгдэхэ түрүүшын машиные тус бригаданууд хабсартаһан байгаа. Харин мүнөө хабсаргагшад мянгадахи комбайн бүтээхэ эрхэдэ хүртэхын түлөө мүрысэжэ байнхай. Графигаар хараалагдаһанһаа һуралгүй урид — КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр мянгадахи комбайн бэлэн болгогдохо зэргэтэй.

Латвиин мелиораторнуудай коллективүүдэй дундаһаа П. Бейнаровичой толгойлдог бригада эрхим гэжэ тоологдобо. Тус бригада арбадахи табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргээд, 2 мянга гаран гектар һайжаруулагдаһан газар ажахынуудта тушааһан байна.

Бригада Злобиной аргаар хүдэлдэг, тэрэнэй бүлэю һайн талыень зохёохы ёһоор хэрэглэдэг юм. Тэдэнэр хүдэлмэриин түсэбые эртээнһээ табижа, тэрээн дотороо бүхы шухала юумэ хараалдаг.

Ленинградай «Гипрошахт» институтда зохёогдон байгуулагдаһан түхеэрэлгэ хүрин нүүрһэнэй шанарые горитой дээшэлүүлһэн байна. Канско-Ачинска уурхайда малтагдадаг түлишые шанаржуулхын тулада горнягуудай захилаар эрдэмтэд шэнэ түхеэрэлгэ зохёон бүтээгээ.

Тус уурхайн нөөсэнүүд гол түлэб нютагай промышленностиин эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха талаар хэрэглэгдэдэг юм. Юуб гэбэл, 40 процент хүрэтэр уһатай эндэхи нүүрһые холын зайда зөөхэнь аша үрэгүй бшуу. Ленинградай мэргэжэлтэдэй дурадхаһан арга нүүрһэнэй үлүүсэ ехэ шингые һэбэрээхэ арга олгоно.

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха проект дотор арадай ажахыда эльгээгдэдэг нүүрһэнэй шанарые һайжаруулха шухала гээд онсолон тэмдэглэгдэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Канско-Ачинска хэбтэшын шанаржуулагдаһан түлишэ ороной индустриальна түб хото городуудта, бусад районуудта эльгээгдэжэ эхилхэ юм.

Первоуральскын Новотрубна заводой коллектив тон бага гаргашатайгаар үйлэдбэриие шэнэдхэхэ талаар ехэ амжалтануудые туйлаба. Предприятиин эгээн шухала участогуудта Соёлой ордоной студиин кино буулгагшадые эдэ үдэрнүүдтэ хаража болохо. Тэдэнэр үйлэдбэриие шэнэдхэхэ талаар хэгдэжэ байһан бүхы хүдэлмэриие буулгажа абана.

Заводой клуб соёлой ба техникын ёһотой ордон болонхой. Тус клуб үйлэдбэри нарижуулан һайжаруулхадань, предприятидаа бодото туһаламжа үзүүлдэг. Жэшээлбэл, ордондо эрдэм, техникын таһаг ба технико-экономическа эрдэмэй арадай университет социалис мүрысөөнэй түхэл янзануудые һайжаруулхадань туһалдаг, эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлдэг, «техническэ дэбжэлтын түлөө» кинолектори эмхидхэдэг юм.

ХҮСЭЕЭ НЭМЭЭН ХҮДЭЛНЭБДИ

Ленинскэ ёһо заншалнуудые баримталжа, КПСС-эй Центральна Комитет «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха проектые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табихадань бидэнэр, манай фермын һаалишад, илангаяа мал ажал тухай хэлэгдэһэн мүрнүүдые ехэхэн һонирхожо уншаа һэмди. Юундэб гэхэдэ, мал ажалые хүгжөөлгэ ба ашаг шэмыень дээшэлүүлгэ манай коллективэй гол шухала зорилго болоно ха юм.

Манай совхоз һаалиин гурбан фермэтэй, бултандамнай адли тэжээл үгтэдэг. Манай фермын эрхэ байдал Дундо-Бүхэнэй болон Харганаагай фермэнүүдэйхиһээ үлүү бэшэ. Гэбэшье бидэнэр һү худалдалгаар үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбые бүри 1980 оной апрелиин 2-то дүүргээ һэмди. Манай түрүү һаалишад Мария Ивановна Власова, Любовь Георгиевна Нетесова гэгшэд хубиингаа табан жэлэй түсэбүүдые үнгэрэгшэ жэлэй эхиндэ — февраль, март һаранuудта дүүргээ юм. Бидэнэр фермээрээ һү абалгаар табан жэлэйнгээ даабариие июниин 10-да дүүргээд, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа һэмди. Эдэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээд, түсэбһөө гадуур хоёр мянга шахуу центнер һү гүрэндэ худалдажа шадаабди.

Шэнэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй январь, февраль һаранuудта һү һааха түсэбүүдые партиин XXVI съездын нээгдэтэр дүүргэхэ хүсэлтэйгөөр 1981 ониие эхилбэбди.

Би зол жаргалтай гээшэб гэжэ һанадагби. Һаһанайнгаа дүшэн жэлыень фермэдэ зорюулааб, тиихэдэ эдэ жэлнүүд дэмы үнгэрөөгүй. Бидэ, һаалишад, малшад бултадаа түрэл хүнүүд шэнги болонхойбди, булта хамтын хэрэг дүүргэжэ ябана бшуубди. Олон жэлэй туршада хамтадаа хүдэлжэ, хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэдэг болообди. Энээнэй урда тээшье амжалта туйладаг байгаабди, залуу һаалишадые саг соонь һурган хүмүүжүүлжэ шадаабди. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, бэрхэшээлнүүдые дабажа шададаг болонхойбди. Теэд энэ үбэлжэлгэ бидэнэрые сошордуулнагүй. Манайда тэжээл бии, малайнгаа байра бэлдэнхэйбди, ямар нэгэн бэрхэшээл тудаа һаа, тэрэ дары зайсуулагдаха. Энээндэ манай эбтэй эетэй коллектив бэрандаа оролсохо. Юундэб гэхэдэ, манда дүршэлтэй, наһанайнгаа хахадые фермэдэ зорюулһан һаалишад олон ха юм. Хүсэ шадалаа элсүүлжэ, малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, шэнэ жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхэмнай дамжаггүй.

Д. БАЛЬЧИНОВА,
Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой Доодо-Бүхэнэй һаалиин фермые даагша.

ҺАЙН ХАРУУҺАНАЙ АШАГ

Ажахын гахайшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үнгэрэгшэ жэлэй дүн һаяхан гаргагдаба.

Бүхы дээрээ нёдондо жэл манай гахайшад үбэгүйгөөр һайн, амжалтатай байгаа гэжэ тэмдэглэхээр. Колхозой гахайн фермэдэ хамтадаа табан мянга үлүүтэй поршоонхо абтажа түлжүүлэгдээ. Эхэ гахайнуудые харууһалдаг цехэй хүдэлмэришэдэй дундаһаа Мария Лошенкова эрхимлэжэ гараа. Тэрэ бултанһаа олон поршоонхо абаа гэхэ гү, али хамта 733 поршоонхо томо болгоо. Мүн даабаринингаа ёһоор 595 поршоонхо абаха аад, тус тустаа 651—657 поршоонхо түлжүүлһэн гахайшад Матрена Чистякова, Улита Павлова гэгшэдые баһал нэрлэхэ шухала.

Эхэһээ һалгаагдаһан поршоонхонуудые түлжүүлдэг гахайшад Степанида Ивайловская, Лукерья Соколова гэгшэд һайн үрэ дүнгүүдые туйланхай. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ түсэбэй ёһоор хамта 490 центнер шэгнүүр нэмээжэ абаха байһан һаа, тэрээнээ 580 центнертэ хүргөө юм.

Ондоогоор хэлэбэл, эхэһээ һалгаагдаһан поршоонхонуудые хуурай, дулаан байрада байлгажа, клеткэ соохиниень ходо сэбэрлэжэ, гахайнуудаа нарин рационой ёһоор, хаһа сагтань зүбөөр эдеэлүүлһэнэй ашаар тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 395 граммаар нэмэгээ. Эндэ поршоонхонууд томо, жэжээрээ амяараа байлгагдана, тэдэнэртэ минеральна тэжээл тайлагдана.

Манай гахайшад шэнэ жэлдэ үшөөл һайн үрэ дүн туйлаха зорилготой, шэнэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байна.

А. ДЕНИСОВА,
Улаан-Үдын районой «Маяк» колхозой ахамад зоотехник.

ХОНИДОЙ ХУРЬГАЛХЫН УРДА

Гараад байһан шэнэ жэлдэ манай ажахын эхэ хонидой бүхы табан отарада хамта 2600 хурьгад абтахаар хүлеэгдэнэ.

Мүнөө иигээд удахагүй түрүүшын хурьгад абтажа эхилхэнь. Тиимэһээ хонишод хурьга абаха хашаануудаа үшөө дахин хаража, шалгажа, бага зэргын нүхэ һүбэнүүдыень бүтүүлнэ, шэглэнэ, шабана, һайн дэбдихэр бэлдэнэ. Еловско отделениин хоёр отарада хурьга абаха байра соо пеэшэн шэнээр табигдаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ эхэ хонин бүхэндэ үдэрэй 700 грамм үбһэ, 2 килограмм горохой, шэниисын һолоомо, 500 грамм талха таряанай зүйл эдюулнэбди. Иигээд отара бүхэндэ хурьга абалсаха хүнүүдые нэмэжэ табихамнай.

Энэ жэлдэ колхозоороо зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха зорилготойбди.

Г. КОРАБЕНКОВ,
Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой ахамад зоотехник.

ХЭЖЭНГЫНХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭНЭ

БИДЭШЬЕ ГЭЭГДЭХЭГҮЙБДИ

«Шаргаяа зун бэлдэхэ, тэргэеэ үбэл түхеэрхэ» — гэдэгнай урданһаа хойшо бүхы юумэеэ хаһа саг соонь бүтээхэ, ходо дард гэмэ бэлэн байлгаха гэһэн ажалша бүхэриг зоной ёһо заншалые элирхэйлһэн ааб даа.

Эдэ үгэнүүдэй гол удха шанарые манай совхозой механизаторнууд һайн ойлгодог, энээниие өөһэдынгөө ажал дээрэ гүйсэд хэрэглэхые оролдодог гэжэ хэлэбэл алдуугүй.

Жэшээнь, машина техникые хадагалха, заһабарилха, харууһалха асуудалые абаад үзэе. Хабарай тарилга гү, али ургаса хуряалгын, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын дүүрэмсээр бүхы машина, техникэмнай суглуулагдажа, шабар шоройһоо сэбэрлэгдээд, нарин заабариин ёһоор, хадагалалганда табигдадаг юм. Хээрэ нэгэшье плуг, борной гэхэ мэтэ орхигдодоггүй. Таряа болон силосэй ургамал хуряадаг комбайнууд, плуг, сеялкэ, культиваторһаа эхилээд, бүхы техникэ хуу амяар амяараа хадагалагдадаг. Машинануудай мөөр доро тулга табина, жэбэрхээр юумэнүүдые хушана, тоһодоно, шухала детальнуудыень абажа, амяарайнь хадагалнабди.

Эдэ бүгэдэ манайда ёһотой заншал болонхой. Ямаршье захиралта, заабаригүйгөөр хүн бүхэн өөр өөрынгөө даадаг машина техникые иигэжэ харууһалдаг, хадагалдаг, тэрэнэйнгээ түлөө сэхэ харюусадаг ха юм.

Техникые һайнаар хадагалха талаар республика дотор жэл бүри соносхогдодог харалга-конкурсдо манай совхоз ходо хабаадалсажа, түрүү һуури эзэлдэг. Үнгэрэгшэ жэлдэшье энэ мүрысөөндэ шалгаржа, автомашина шанда хүртөө һэмди.

Хоёрдохи шухала асуудал гэхэдэ, трактор, машинануудые хаһа сагтань, һайн шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулнабди. Үнгэрэгшэ намар ургаса хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын үшөө дүүрээгүй байхада техникэ заһабарилха түсхай график, түсэб табигдаад, ямар трактор, комбайнай хэзээ мастерскойдо оруулагдахань, заһабарилгын хүдэлмэридэ хэн механизаторай хүдэлхэнь хуу тодоруулагдаад байгаа. Тиимэһээ техникэ заһабарилгые заахашье хожомдуулангүй захалаад, түсэбэйнгөө ёһоор ябуулжа, эхилээ һэмди.

Мүн тиихэдэ Хэжэнгын районой совхозуудай, Госкомсельхозтехникын механизаторнуудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые бидэ өөһэдынгөө суглаан дээрэ зүбшэн хэлсээд, тодорхой социалис уялга абаһан байнабди. Өөһэдынгөө арга боломжые һайса хаража үзөөд, бүхы тракторнуудаа, хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы техникые 1981 оной мартын 25 болотор заһабарилжа дүүргээд байха, таряа болон силосэй ургамал хуряаха комбайнуудые апрелиин 1 болотор бэлэн болгохо гэжэ уялга соогоо бэшээбди.

Бидэ жэл бүхэндэ тракторнуудаа түсхай бригадно-узловой аргаар заһабарилдагбди. Жэшээнь, МТМ-дэ 20 звено гэхэ гү, али дизельнэ түлишөөр хүдэлдэг двигательнүүдые, тоһо түлишын аппаратура, электро-түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха узелнууд (цех) эмхидхэгдэнхэй. Трактор бүхэниие айхабтар наринаар угаагаад, задалжа, хаанань ямар заһабарилгын хэгдэхые, ямар деталь, частииень һэлгэхээр байһые тодорхойлдогбди. Эндэ дүршэлтэй механизатор В. И. Михайлов хүдэлдэг. Тэрэ узел, томо часть бүхэниие амяарлаад, заһабарилгын цехүүдтэ хубаажа үгэнэ.

Цехүүдтэ эгээл дүршэл шадабаритай, мэргэжэл ехэтэй хүнүүдые табинхайбди. Жэшээнь, двигатель заһабарилдаг цехтэ (тэрэниие тракторна бригадын бригадир Г. Ф. Дубинин хүтэлбэрилнэ) зургаан хүн хүдэлдэг. Тэдэнэй хэһэн ажалайнь бүтээсэ, шанар яһала һайн. Тэрэшэлэн дүршэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэ Г. М. Личуша гэгшын даадаг цехэйхидые магтахаар.

Заһабарилгын бүхы хүдэлмэридэ илангаяа хуушан деталь, частьнуудые һэльбээд табиха хэрэгтэ токарь мэргэжэлтын оруулдаг хубита тон ехэ. Михаил Лукич Пермяков эндэ арба һайса гаран жэлдэ хүдэлнэ. Өөрынгөө мэргэжэлдэ олохон хүниие һургаа. Энэмнай ёһотойл «алтан гартай» уралан нарижуулагша юм.

Газоэлектро - гагнуурша н Н. И. Кондаков, механизатор И. С. Дубинин гэгшэд заһабарилгын хүдэлмэриин урагшатай һайнаар ябаха хэрэгтэ баһал горитой хубита оруулна гэжэ тэмдэглэхээр. Эдэнэрэй оролдолгоор лэ зарим хуушан деталь, частьнууд һэльбэгдэн шэнэлэгдэнэ.

Тэрэшэлэн тракторай бэлэн болгогдоһон двигателиие, түлишын аппаратурые хүйтөөр, халуугаар хүдэлгэжэ туршаха стенд эндэмнай бии.

Бүхы дээрээ манайда заһабарилгын хүдэлмэри яһала һайнаар ябуулагдана гэжэ хэлэхэ эрхэтэйбди. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи кварталда 30 трактор заһабарилха аад, 33 трактор бэлэн болгожо гаргаабди. Тэрэнэй табаниинь Госкомсельхозтехникын Шэнэ-Бэрээнэй, Оронгын мастерскойдо заһабарилагдаа. Энээнһээ гадна, бүхы плуг, сеялкэ, культиватор гэхэ мэтэ хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ техникэ гүйсэд бэлэн болгогдоо.

Тиигээд эдэ үдэрнүүдтэ түсхай дулаан депо соо таряа хуряалгын комбайнуудые оруулаад заһабарилжа эхилээбди.

Манай МТМ-дэ машина, техникэ заһабарилха түсгаар мэргэжэлтэй 30 хүнһөө бүридэһэн бригада саг үргэлжэ хүдэлдэг юм. Мүнөө заһабарилгын үедэ тэдээн дээрэ үшөө 40 хүниие нэмэжэ табинхайбди. Тиигэжэ эндэ трактор, машина заһабарилга узловой аргаар эмхидхэгдэхэһээ гадна, механизатор бүхэн өөр өөрынгөө трактор заһабарилсана гээшэ.

Техникэ зүбөөр хадагалха, харууһалха, саг соонь шанартайгаар заһабарилха хүдэлмэриие эмхидхэхэ тушаа МТМ-е даагша В. И. Костриков, хүдөө ажахын машинануудай талаар механик М. С. Смирнов гэгшэд ехэ оролдолго гаргана. Илангаяа эндэ социалис мүрысөөн яһала һайнаар эмхидхэгдэнхэй, тэрэнэйнь дүн һара бүри гаргагдажа, эрхимлэгшэдтэ дамжуулгын вымпел, мүнгэн шан үгтэдэг. Мүрысөөнэй дүн, ханын һонин улаан булан соо ходо үлгэгдэнэ.

Энээнһээ гадна, техникэ заһабарилгада хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ халуун эдеэн бэлдэгдэнэ. Столово соо үдэрэй эдеэлэлгын үедэ лекци, хөөрэлдөө үнгэргэдэгбди.

Һаяхан эндэмнай КПСС-эй ЦК-гай гол шэглэлнүүдэй проект зүбшэн хэлсэлгэ болоо. Саашадаа машина, техникые бүри һайнаар ашаглаха, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар юу хэхэб гэжэ хүнүүд һанамжаяа хэлээ, дурадхалнуудые оруулаа. Тусхайлбал, К-700 түхэлэй тракторнуудта запасной хэрэгсэл дуталдана. Жэшээнь, манайда 10 иимэ трактор бии. Имагтал запасной хэрэгсэлэй дутадагһаа боложо, тэдэнэй зариман дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй. Тиихэдэ совхоз 550 гектарта хартаабха таридаг. Гэбэшье, хартаабха тариха, ургасын хойноһоо харууһалха, хуряажа абахада хэрэгтэй МТЗ-82 түхэлэй нэгэшье трактор һүүлэй жэлнүүдтэ манда үгтөөгүй.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо эдэ асуудалнуудта анхарал хандуулагдаха, зохихо шиидхэбэри абтаха аабза гэжэ бидэ найданабди.

В. БУСОВИКОВ,
Кабанскын районой «Шергинский» совхозой ахамад инженер.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБ БУГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

ШИИДХЭГДЭХЭЭР БОЛОҺОН АСУУДАЛНУУД ОЛОН

Манай үйлэдбэриин «Бурятпромстрой» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проектые халуунаар угтан, зүбшэн хэлсэжэ байна. Партиин ээлжээтэ XXVI съезд дээрэ зүбшэгдэн баталагдажа, хүсэндөө орохо энэ асари ехэ түсэб соо барилгашадайшье шиидхэхэ зорилгонууд хараалагданхай бшуу.

Тиимэһээ нэгэдэлэймнай олохон цехүүд, участогууд болон бригаданууд түрэл партиингаа ээлжээтэ XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахые оролдон, урид абаһан социалис уялгануудаа дээшэлүүлээд, үсэд нэтэрүүгээр ажаллана, хэһэн бүтээһэн ажалайнгаа дүнгүүдые согсолно.

Агуу Октябриин 63 жэлэй ойн урда тээхэнэ барилга-хабсаралгын 8-дахи управлени, 36 бригада арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. 4-дэхи СМУ-гай Виктор Андреевич Находкиной ударидадаг комплексно бригада бүри 1979 оной ноябрь соо табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Мүнөө тус бригада КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор 1981 оной хахад жэлэй түсэб дүүргэхэ уялга абанхай.

Үнгэрһэн табан жэлэй хугасаа соо Загарайн бройлерно фабрика, Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрика, Шулуутын холимог тэжээлэй завод, Тимлюйн асбо-цементын зүйлнүүдэй заводой хабтагар шифер бүтээлгын цех гэхэ мэтэ ашаглалгада оруулагдаа. Мүн Улаан-Үдэдэ һүнэй завод, тамаралгын бассейн, поликлиникэ, Забайкальска анатидай завод, Сэлэнгын ЦКК-гай үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Мүн һургуули болон хүүгэдэй саадуудые, гэр байрануудые бариха түсэбөө дүүргэхын түлөө ехэ оролдолго гаргагдаа.

Гэбэшье гэр байрын ба соёл культурын барилга удаарна, ажалай бүтээсэ дээшэлнэгүй. Эндэ илангаяа муугаар «Жилгражданстрой» трестын ба гэр барилгын комбинадай коллективүүд хүдэлнэ. Тус коллективүүдтэ барилгын талмай дээрэхи ажалай эмхидхэл һулададаг, машина техникэнь муугаар ашаглагдадаг, хүдэлмэриин саг һамшаагдадаг байна. Нимэрхүү бага, ехэшье коллективүүд бидэндэ үшөөл бии байһаниинь гэмшэлтэй.

Манай олонхи барилгын организацинуудта зарим хүтэлбэрилэгшэдэй эрилтэ табилгын һуладаһанһаа, хүдэлмэрилэгшэдэй ажалдаа хайша хэрэгээр хандаһанһаа болоjo барилгын технологи хазагайруулхашье ушар үзэгдэдэг. Энэ хэрэгые нарииниаар хинан шалгажа, ажалай журам һайжаруулха, хүдэлмэришэдые нэгэ ажал дээрэнь тогтонижуулха хүдэлмэри ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай организацинууд гүйсэд һайнаар үшөөл ябуулнагүй. Хүдэлмэришэдэй ажаһуудалай, амаралтын эрхэ байдалда, гэр байраар, хүүгэдэй эмхи зургаануудаар тэдэниие хангаха хэрэгтэ анхарал багаар хандуулагдана. Энэ мэтэшэлэн гүйсэд хэрэглэгдээгүй нөөсэ арга боломжонууд бидэндэ яһала олон бии.

Гэхэтэй хамта материально-техническэ хангалгын талаар бидэ нилээд хүшэр байдалда оронхойбди. Хүдэлмэришэд дутална. Гансахан Улаан-Үдэ хотодо үшөө найман зуугаад хүн хэрэгтэй байһаар.

Нёдондо жэлдэ бидэ шэнээр эмхидхэгдэһэн Алас-Дурнын ба Забайкалиин районуудай барилгын министерствын мэдэлдэ ороһон байнабди. Тиин Минпромстройн Главвостоксибстройн мэдэлһээ гараха ябадалнай манай хүдэлмэридэ нилээд һаад татаа. Түрүүшын үдэрһөө эхилээд керамзидаар бидэниие хангалга муудаһан байна. Тэрээнһээ болоjo гэр барилгын комбинадай гол хүдэлмэри һаатана. Энэ асуудал мүнөөшье болотор үшөө гүйсэд шиидхэгдээгүй байһаар. Мүн холбогдодог түмэр-бетон зүйлнүүд, томо панельнэ гэрэй детальнууд дутална. Барилгын техникэ болон автомобильнуудые заһабарилха аргагүйдэшэнхэйбди.

Манай барилга дээрэ хирпиисэ, цемент, металл дутална. Үнгэрһэн жэлэй арбан һара соо 7 мянган гэхэ гү, али хэрэгтэй хэмжээнэймнай 60 процент хирпиисэ асарагдаагүй.

Ангарскын, Спасска заводуудай цемент эльгээлгэсэ дуталдуулһанһаа болоjo түмэр-бетон зүйлнүүдые гаргадаг предприятинууднай һаатаа. Гансахан Спасска завод гушаад вагон гэхэ гү, али 1800 тонно цемент эльгээгээгүй байшоо. Бидэниие Тимлюйн цементын заводһоо хангадаг болохо тухай асуудал СССР-эй Госснабай шиидхэдэг һаань ехэл һайн бэлэй. Жэлдээ 600 мянган тонно цемент гаргадаг энэ завод бидэндэ хэрэгтэй, 70 мянган тонные саг соонь үгэжэ ядахагүйл һэн. Мүн эндэ транспортынишье талаар дээрэ байгаа бшуу.

«Гэр барилгын комбинадуудые саашадань хүгжөөхэ, техникыень һэльбэн шэнэлхэ, тэдэнэй хүсые бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ. Гэр байра барилгын ниитэ хэмжээн соо үргэлжэ ханатай ба таһалга таһалгаарнь табигдадаг гэрнүүдые барилгын хубиие дээшэлүүлхэ» — гээд КПСС-эй ЦК-гай проект дотор заагданхай. Энэ тон зүб. Теэд манай эндэхи байдалые хараад үзэе.

Гэр байрын барилга ургэдхэхэ ба саг соонь ашаглалгада үгэхэ хэрэг мүнөө үедэ гэр барилгын комбинадай хүдэлмэриин һуладаһанһаа болоjo ехээр удаарна, Тэрэниие һэльбэн шэнэлхэ, технологическа түхеэрэлгэнүүдыень заһаха гэхэ мэтэ ехэ хүдэлмэри тэндэ хэгдэз. Гэбэшье комбинадай хүдэлмэри урагшаа ябанагүй. Эндэ хоёр зуу гаран хүн дутална. Комбинат мүнөө өөрын нэгэ тогтомол коллективгүй, саг зуурын хүдэлмэришэдые хүдэлгэдэг, тиимэһээ энэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулхаар болоо. Манай һанахада КПСС-эй горком, горгүйсэдком болон ВЛКСМ-эй горком энэ хэрэгые нарин анхаралдаа абажа, тус комбинадта 200—250 хүдэлмэришэдые шэлэн олоjo эльгээхэ байгаа. Мүн энэ комбинадта Загарайн карьероуправлениин перлит, Улаан-Үдын металлобазаһаа металл, мүн цемент саг соогоо асарагданагүй. Тэрэ шалтагаанаар 1980 оной арбан һара соо 25 халаан хүдэлгэгдөөгүй байха юм. Эдэ бүхы дутагдалнуудай усадхагдаа һаа, томо панелеэр гэр бүтээдэг завод 1981 ондо шэнэ, 135-дахи серийн гэрнүүдэй детальнуудые гаргалгаа хоёр дахин үргэдхэхэ арга боломжотой.

1981 оной январиин 1-һээ манай нэгэдэл ажахы хүтэлбэрилгын шэнэ гуримда орохонь. Эндэ манай ажал хүдэлмэри шэнээр — ашаглалгада үгтэһэн объектнүүдэй хэмжээгээр сэгнэгдэхэ болоно. Манай мүнөө үеын ажал хэрэгүүдэй байдалаар харахада, олонхи объектнүүд тэндэ тодхогдохо оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хожомдоһонһоо, проектно-сметнэ документациин үгы дээрэһээ, субподрядна организацинуудай түлюураар хүдэлһэнһөө олонхи барилганууд ашаглалгада саг соогоо үгтэнгүй үлэшэдэг байна. Нёдондо жэлэй ноябриин 1-нэй байдалаар харахада, захилшад алар 13 миллион түхэригэй барилгын проектно-сметнэ документаци бэлэн болгоjo үгөөгүй байха юм.

Жэшээнь, «Востоксантехмонтаж» управлениин муугаар хүдэлһэнһөө болоjo, үнгэрһэн жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ олонхи объектнүүд, үбэлэй хүйтэнэй ерэхэдэ, дулаасуулха аргагүй байшоо. Тус управлениин саашадаа иимэл түлюураар хүдэлжэ байбални, объектнүүдые саг соонь ашаглалгада оруулхын аргагүй байха бшуу.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай урда табигдаһан зорилгонууд ехэ. Манай организацинууд Озёрно ГОК-гай, «Бурятферммаш» заводой барилгада хабаадаха юм. Озёрно ГОК-гай барилга тухай КПСС-эй ЦК-гай проект дотор хэлэгдэнхэй. Харин тиихэдэ орон доторнай эгээл түрүүшын иимэ мэргэжэлтэй завод — «Бурятферммаш» арбан нэгэдэхи табан жэл соо проектнэ хүсэндөө оруулагдахаар хараалагдана. Тэрэнэй түлөө тон ехэ барилгын хүдэлмэри ябуулагдаха. Ганса 1981 ондо тус барилгада 4 миллион 700 мянган түхэриг һомологдоно.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект дотор «Капитальна барилгые үндэһөөрнь һайжаруулгые, капитальна һомололгонуудай ашаг үрэ дээшэлүүлгые түйлаха. Гол фондонууд болон үйлэдбэриин хүсэнүүдые болзор соонь ашаглалгада оруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха» — гээд хэлэгдэнэ. Манай шэнэ жэлдэ, шэнэ табан жэлдэ шиидхэхэ хараа зорилгомнай энэ ха юм.

С. ОШОРОВ,
«Бурятпромстрой» нэгэдэлэй генеральна директор.

Совет орон дотор

ҮБЭЛДӨӨШЬЕ — ҮНДЭР НЭМЭЛТЭ ШЭГНҮҮР

ХУРАМХААН (Буряадай АССР). Буряадай республикын Хурамхаанай совхозой малшан С. Кубушенов оролдосотой ажалаараа суутай болонхой юм. Автономито республикын олохон малшад дүй дүршэлыень халан абахаяа ходо ерэжэ байдаг. Тэрэ һамгантаяа, туһалагшад Б. Доржиев, Г. Молонов болон И. Цыденовтэй хамта залуу мал шахан таргалуулна. Тиихэдээ үбэлэйшье сагта малайнгаа шэгнүүрые сүүдхын килограммаар нэмээнэ.

Долоон жэлэй саана коммунист С. Кубушеновтэ мал шахан таргалуулха ажал даалгагдаа юм. Тиихэдэ хэсүү саг байгаа: олон жэл удаагаар ган гасуур болоjo, райондо тэжээл дуталдадаг һэн.

— Үбһэ тэжээлээр хомор байхадаал талха тарианай зүйлнүүдые гамтайгаар гаргашалжа һураа һэмди, — гэжэ түрүү малшан ТАСС-ай корреспондент Д. Санжиевта хөөрөө. — Тэжээлээ заабол буйлуулжа, шанаржуулжа малдаа үгэдэгбди. Унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр хүдэлхэ бологдоо ааб даа.

КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ малшад үндэр уялгануудые абаад, амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

ГОРОДОЙ ХИДОЙ БАГАХАН ФЕРМЭНҮҮД

ОРЕЛ. Город шадархи «Веселая слобода» тосхондо ажаһуугша Г. Никитин түрүү мэргэжэлтэ гэжэ Орёл хотын туулай үсхэбэрилэгшэдэй дунда тоологдохол ёһоороо тоологдодог. Тэрэ жэл бүри үмсынгөө ажахыда 200 хүрэтэр туулай ехэ болгодог юм. Харин энэнь тонно шахуу диетическэ мяхан шуу.

Тэрэнэй жэшээгээр тосхоной 100 гаран айл үмсэдөө туулай үсхэбэрилдэг болонхой. Харин Василий Владимирович өөрөө нютагай туулай үсхэбэрилэгшэдэй кооперативые хүтэлбэрилхэһээ гадна, ашаг шэмэ ехэтэй туулайнуудаар тэдэниие хангадаг юм.

Арадай депутадуудай городской Совет туулай үсхэбэрилхэ дуратайшуулда ходо туһалжа, дэмжэжэ байдаг. Корнеплодуудые тарижа ургуулхын тула газар, сабшалангай участок, холимол тэжээл тэдэнэртэ жэл бүри хубаарилдаг.

ХУРДАН ТҮРГЭН ДАЛИ ЖЭГҮҮР

МОСКВА. Москва шадарай Быково гэжэ аэропортһоо А. С. Яковлевай даадаг конструкторска бюродо байгуулагдаһан ЯК-42 түхэлэй самолёт түрүүшынхеэ пассажирнуудые һуулгажа, Краснодар ошохоёо ниидэбэ.

Тус машина холо ойрын агаарай замда хэрэглэгдэхэ юм. Самолёт нэгэ мүһэн 120 хүниие һуулгана. Энэнь ЯК-40 түхэлэй самолёдто орходоо дүрбэ шахуу дахин олон болоно.

— Мүноо манай конструкторска бюрогой хүдэлмэрилэгшэдтэ баярта үдэр болобо, — гэжэ ахамад конструктор А. С. Яковлев хэлээ. — Иимэ машина бүтээхын тула хэдэн мянган хүн: конструкторнууд, металлургнууд, радио-мэргэжэлтэд, летчигууд-туршагшад, авиационно заводуудай хүдэлмэришэд, граждан авиациин летчигууд ехэ ажал хээ.

Нэгэдэхи классай летчик Л. Филатов түрүүшүүлэй тоодо орожо, шэнэ машина шудалһан байна. Тус машина удаан саг соо аэропортдо алба хэхэ гэжэ тэрэ һанамжална.

Краснодарта самоледой экипажые, тэрэнэй түрүүшын пассажирнуудые хилээмэ-дабһаар угтаа.

ДЭЭДЭ ҺУРГУУЛИИН АЛТАН ОЙ

ЭРХҮҮ. Эрхүүгэй медицинскэ институт 50 жэлэйнгээ ойе һая тэмдэглэбэ. Эдэ жэлнүүдтэ 18 мянга шахуу түгэс мэргэжэлтэй врачнууд болон провизорнуудые бэлдэжэ гаргаа.

Мүноо тэрэнэй дүрбэн факультедтэ 4 мянга гаран студент һурана. БАМ-ай барилгашадай, Сибириин нефтехимигүүдэй, машина бүтээгшэдэй, металлургнуудай, энергетигүүдэй ажалай эрхэ байдал ба бэесынь элүүрые һайжаруулгатай холбоотой шэнжэлгэнүүдые эрдэмтэд хэнэ. Институдай материально-техническэ бааза жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ. Һуралсалай томо корпус, 500 хүнэй һууритай хамтын байра баригданхай.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри—комплексно гуримаар

ОРОЛДОСОТОЙ ХҮДЭЛМЭРИИН АША ҮРЭ

Ажалшадай дунда үдэр бүри ябуулагдадаг ойлгуулламжын хүдэлмэри партиин хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэдэ ехэхэн туһа дүхэм болодог юм. Түнхэнэй совхозой Могой-Горхоной һү һаалиин фермын коллективые энэ талаар абажа үзэбэл, нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхые эрмэлзэн, «элбэг ехэ аад, эрхим шанартай продукци бага гаргашатайгаар үйлэдбэрилхэ» гэһэн уряа доро дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тус фермын коллектив шударгыгаар оролсоо һэн. Бии байгаа арга нөөсэнүүдээ гүйсэд хэрэглэн, һаалишадынь гүрэндэ һү худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые үнгэрһэн жэлэй бүри июнь һарада амжалтатайгаар дүүргэжэ, тэрэ сагһаа хойшо 1981 оной тоо соогоор ажаллаа. Хубиингаа түсэбтэ табан жэлые 18 һаалишадай 9-ниинь болзорһоонь урид дүүргээ. Тэдэнэй дунда дүй дүршэлтэй һаалишад, ажалай ветерануудай Дашеева Радна Жигжитовна, Лудукова Сыпыл Дашиевна, Сымбелова Сырен Аюдаевна, мүн лэ залуу Серафима Шармашкеева, Люба Горлышева гэгшэд онсо шалгарна. Бусадшье һаалишад табан жэлэйнгээ даабариие дүүргэжэ байна.

Бүхы дээрээ гүрэндэ һү худалдаха фермын табан жэлэй түсэб 105 процент дүүргэгдэбэ. Һаалишадай оролдолгын ашаар түсэбһөө гадуур 710 центнерһээ дээшэ нэгэдэхи сортын һүн гүрэндэ тушаагдаба.

Һү һаалиин фермын коллективэй амжалтануудай нюусань ажалай эмхидхэлһээ эхитэй юм. Тэжээл буйлуулдаг цех тэндэ хүдэлгэгдэнэ, малаа бүлеэн уһаар уһалха түхеэрэлгэ бии. Тэжээлэй рацион үнеэн бүхэнэй һү шэмын хэмжээнтэй зохилдуулан табигдадаг.

Энээнһээ гадна 1976 онһоо эхилжэ, энэ фермын үнеэдэй һүрэг дууһан шэнэлэгдээ. Залуу гунжадаа зүбөөр эдеэлүүлэн, дадхаан һаажа, үнеэдэй һү һаали һараһаа һарада, жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлнэ. Энэнь имагтал һаалишадай дүй дүршэлһөө дулдыдабашье, амжалтын гол шалтагааниинь хадаа һаалишад, үхэршэд, тугалшадай хоорондо нарин нягтаар эмхидхэһэн социалис мүрысөөнһөө, хүн бүхэнэй урма һэшхэлтэй ажалһаа, гол түлэб улаан булан-да ябуулагдадаг үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һайн эмхидхэлһээ үндэһэтэй гээшэ. Улаан булангай хүдэлмэриин нэгэ квартал болзортойгоор табигдаһан түсэбые өөрын совет баталдаг. Гурбан хүнһөө бүридэһэн тус советтэ фермые даагша, КПСС-эй гэшүүн Анна Доржиевна Дашеева, ахалагша үхэршэн, фермын партгрупорг Валерий Санданович Бодеев болон һаалишан Серафима Шармашкеева гэгшэд ородог. «Фермын ажалай үдэрнүүд» гэһэн гаршагтай уран зохидоор шэмэглэһэн стенд улаан буланда бии. Эндэ фермын бүхы коллективэй түсэбтэ табан жэлэй он онгоорнь хубаарилагдаһан социалис уялганууд, һаалишадай хубиин уялганууд болон тэдэнэй дүүргэлтын дүнгүүд үлгөөтэй байдаг, харуулагдадаг; һаалиин һара бүриин болон үдэр бүриин түйлалтануудые элирхэйлһэн бюллетень гаргагдадаг. «Экономическа тайлбари, баримтанууд» гэһэн стенд дээрэ тэжээлэй гаргаша, һүнэй шанар болон өөрынь үнэ сэн тушаа һонирхон уншахат. Нүгөө стенддэнь һаалишадай хоорондохи нүхэр ёһоной ажалай тэмсэлэй дүнгүүд болоод, үнгэрһэн табан жэлэй жэл бүхэндэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябаса дабшасые гэршэлһэн баримтанууд оруулагданхай. Фермэ доторхи социалис мүрысөөнэй дүнгүүд арбан хоног бүхэнэй һүүлдэ, тиигээд һарын һүүлдэ үйлэдбэриин хамтын суглаан дээрэ согсологдодог, зүбшэгдэдэг.

Мүрысөөнэй үрэ дүнгүүд тушаа мэдээсэл фермые даагша А. Д. Дашеева хэдэг. Тэрэниие һаалишад тон анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэдэг, социалис мүрысөөнэй эмхидхэл һайжаруулхада туһатай олон дурадхал оруулдаг. Тиихэдээ совхозой мэргэжэлтэдые шүүмжэлһэн ажаглалтанууд хэгдэдэг. Мүн лэ малшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг эмхинүүд (ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинат, худалдаа наймаанай болон соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд) ажал хүдэлмэриингөө сэгнэлтые эндэ хүлеэдэг. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд иимэ суглаанууд дээрэ ото байлсадаг. Мүрысөөндэ эрхимлэгшэд болон ажалайнгаа дүнгөөр гээгдэгшэд тухай «Дайшалхы хуудаһанууд», «Сахилгаанууд» гаргагдадаг. Улаан булангай хоймор талада «Манай түрүүшүүл» гэһэн аржагар стенд табигданхай. Энээн дээрэ социалис мүрысөөнэй кварталай дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн һаалишанай нэрэ обог, фото-зурагынь хэгдэдэг. Мүн һарын дүнгөөр эгээл эрхимлэһэн хүнэй хүндэлэлдэ «Ажалай Алдар солын туг» үргэгдэдэг.

Улаан булангай ниитэ-политическэ хүдэлмэри тусхай түсэбөөр эрхилэгдэжэ, саг болзортсо политическэ болон экономическа һуралсалай хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг. Политинформаторнууд һара бүри хоёр дахин, «Знание» бүлгэмэй лекторнууд нэгэ дахин малшадта лекци, хөөрэлдөө үнгэргэдэг заншалтай. Агитаторай хөөрэлдөөн долоон хоногто нэгэ удаа болодог юм. Медицинскэ, худалдаа наймаанай болон ажаһуудалай талаар малшадые хангалга мүн лэ түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдэнэ. Мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха социалис уялгануудай дүүргэлтэ, КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха тухай совхозой парткомой секретарь нүхэр Зверев һаяхан хөөрэжэ үгэһэн байна. «Арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй дүнгүүд» гэһэн хөөрэлдөө совхозой ахамад экономист Н. Дамшаева үнгэргөө.

Фермые даагша Анна Доржиевна Дашеева өөрөө агитаторай уялга дүүргэдэг. Малшадай ажал хэрэгтэ сэхэ хабаатай амин шухала асуудалнуудта зорюулагдаһан хөөрэлдөөнүүдые хэхэ гэжэ тэрэ ехэтэ оролдодог. Жэшээлбэл, КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд, тус пленум дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, фермын социалис уялгануудай дүүргэлтэ, ажалай журам бэхижүүлгэ, тэжээлые гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр гаргашалга, тушаагдаха һүнэй шанар һайжаруулга, ажалые эмхидхэхэ түрүү онол аргануд гэхэ мэтэ асуудалнуудаар хөөрэлдөө үнгэргөө.

Һүнэй шанарые харуулһан тоо, баримтанууд «Һүнэй шанарай экран» дээрэ үдэр бүри толилогдодог. Эдэ бүгэдын ашаар һүнэй шанар эрид һайжараа. Хэрбээ 1978 ондо нэгэдэхи сортоор бүхы һүнэй оройдоол 20 процентынь, 1979 ондо 80 процентынь тушаагдабал, харин 1980 ондо 90-һээ дээшэ процентынь нэгэдэхи сортын байба. Энээнэй ашаар һаалишадай һарын салин хүлһэн 30—40 түхэригөөр нэмэбэ.

Фермын түрүү һаалишад мүн лэ агитаторай үүсхэлээр залуу һаалишадтай хөөрэлдөөнүүдые болон практическа хэшээлнүүдые үнгэргэдэг. Нэгэ иимэ хөөрэлдөөнэй үедэ өөрынгөө дүй дүршэл тухай түрүү һаалишад Р. Ж. Дашеева С. Д. Сымбелова хоёр хөөрэжэ үгэһэн байха. Һүүлээрнь А. Д. Дашеева тобшолол хэжэ үгөө. Малаа зүбөөр эдеэлүүлхэ, хүдэлдэг газартаа ариг сэбэрые сахиха хэрэгтэ һаалишадай анхарал тэрэ хандуулба.

Ажалай ветерануд, түрүү һаалишад Сыпыл Дашиевна Лудукова, Радна Жигжитовна Дашиева хоёрто зорюулагдаһан баярай үдэшэнүүд улаан булан соо ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Суртаа хүдэлдэг нүхэдынь ажалай ветерануудые халуунаар амаршалба. КПСС-эй райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө грамотанууд болон үнэтэ бэлэгүүд тэдээндэ барюулагдаба.

КПСС-эй XXVI съездын угтамжада зорюулһан мүрысөө эмхидхэхэ талаар агитатор А. Д. Дашеева һаалишадайнгаа дунда ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Тэрээндэ харюу болгон, урид абтаһан социалис уялгануудаа шэнэлжэ, 1981 оной нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые фермын коллектив мартын 8 болотор дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

М. ЖАРКОВ,
КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагай инструктор.

ТЭЖЭЭЛЭЙ ШЭНЭ ПРЕДПРИЯТИ

Хэдэн жэлэй саана Бага-Куналейн таряа тушаан абадаг пунктын дэргэдэ холимол тэжээл буйлуулан гаргаха цех бии болгогдоо һэн. Тэрэнь хэдэн таһагтай байгаа. Жэшээнь, нэгэ таһаг соонь буйлуулагдаха тэжээл, элдэб минеральна зүйл сугхуулагдадаг һэн. Нүгөөдэдэнь тэжээл үйрүүлхэ, бутаруулха түхеэрэлгэнүүд табигдаа бэлэй. Гурбадахи цех соо буйлуулагдаһан бүхы тэжээл, минеральна зүйл холигдодог байгаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ олон шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд, тусхай лининүүд тодхогдожо, предприятимнай нилээд үргэдхэгдөө, хүсэ ехэтэй болгогдоо.

Хэрбээ хоёр жэлэй саана эндэ бүхыдөө 800 тонно аминоконцентрадай нэмэлтэ тэжээл, мүн 1100 тонно холимол тэжээл буйлуулагдажа гаргагдадаг һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 7 мянган тонно холимол тэжээл үйлэдбэрилөөбди. Манай предприяти мүнөө Бэшүүрэйнгээ районой 13 ажахынуудта холимол, шанаржуулагдаһан тэжээл буйлуулжа үгэнэ.

Һаяхан предприятиин хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан болоjo, тэндэ коллективнай КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ социалис уялга абаа. Һара бүри 1000 тонноһоо бага бэшэ холимол тэжээл буйлуулан гаргажа, съездын нээгдэхэ үдэр болотор бүхыдэнь 4 мянган тонно тиимэ тэжээл ажахынуудта эльгээхэ зорилготойбди.

Предприятидамнай диилэнхидээ шадамар бэрхэ, үнэн шударгы хүнүүд хүдэлдэг. Жэшээнь, оператор, коммунист Степан Васильевич Некипелов үйрүүлхэ, буйлуулха тэжээлэй байгаал һаань, халаанайнгаа даабари ходо үлүүлдэг. Буйлуулагдаһан холимол тэжээлые колхоз, совхозуудта зөөдэг автомашинын жолоошод В. И. Паньков, Н. Т. Воронцов, мүн оператор В. Н. Шиханов гэгшэд баһал магтаалтай һайнаар хүдэлнэ.

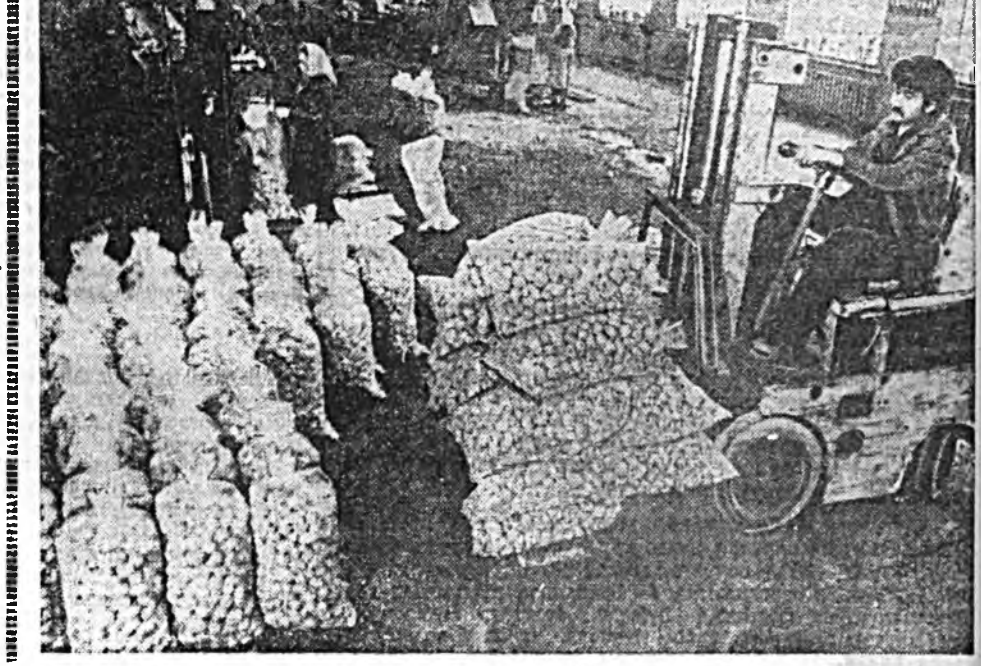
Манай предприяти гансашье ороон тарианай зүйл үйрүүлжэ, минеральна зүйл нэмэлсэнэ бэшэ, харин холимол тэжээл буйлуулна. Мүн үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ АВМ-1,5 түхэлэй агрегат ДПК-2 хоёрые тодхоо юм. Эдэ хоёр агрегат ногооной гурил, талха тариан гэхэ мэтые хамталан худхажа, хатажа монсойлгон, час соо 1,5 тонно гранул болон брикет болгогдоһон тэжээл гаргаха аргатай юм.

В. СИДОРОВ,
холимол тэжээл үйлэдбэрилхэ Бэшүүрэй районой ажахынууд хоорондын нэгэдэлэй түрүүлэгшэ.

ЧЕЛЯБИНСК. Областиин ажахынууд хартаабха болон овощ хадагалха, ашаалан зөөхэ, буйлуулха талаар баян дүй дүршэлтэй болонхой. Сэбэрлэгдэһэн хартаабха, морхооб, бусад овощ гутахагүйн тула тусхай шэнгэн бодосоор хушагдаад, һүүлдэнь полиэтилен мэшээгүүд соо хэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сэбэрлэгдэһэн хартаабха столовонуудта эльгээгдэхэнь.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛАЙ АМЖАЛТА—ҺЭШХЭЛҺЭЭ

«Эрхүүгэй областиин ба, Хабаровска хизаарай газар дайда дээрэ түмэр зам баригдажа дүүргэгдээ. Харин Амарай болон Шэтын областьнуудта, Буряадай АССР-тэ барилгын хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябажа байна» гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев БАМ-ай барилгашадые амаршалһан бэшэг соогоо хэлэһэн байна. Түрэл Коммунис парти, совет гүрэн БАМ-ай барилгашадай ажал хэрэг, байдал һуудал тушаа саг үргэлжын анхарал хандуулдаг, али бүхы туһаламжа хүргэдэг гээшэ. Бүтээсэ ехэтэй оньһон түхеэрэлгэнүүд, трактор, машинанууд БАМ-ай барилгашадта эльгээгдэнэ. Энээнэйнь урмада бидэ, БАМ-ай барилгашад, бүри һайнаар хүдэлхэ болонобди.

Буряадай участок дээрэ асари ехэ барилга хэгдээ, үшөө ехэ ажал хэгдэхээр хараалагдана. Барилгын 50 гаран эмхинүүдэй хүдэлмэришэд КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые сүм дүүргэхын түлөө мүрысэнэ. Мүнөө түмэр харгын барилга БАМ-ай Кичерэ станци хүрөөд байна гэхэ гү, али Буряадай участок дээрэ 130 километртэ рельс табигдаба. Дабаанһаа районой түб Нижнеангарск посёлок хүрэтэр түмэр зам барихань илангаяа хүндэ байгаа һэн. Хэдэн арбаад уһа голнууд дээгүүр түмэр замай хүүргэнүүд баригдаа, олон миллион кубометр хайр шоройн харгын далан дээрэ адхагдаа. Хада ууланuудай хормойгоор гранит шулуу малтан, түмэр замай далан татагдаа.

БАМ-ай барилгашад олон бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор гаталан, зүүн зүг тээшэ түмэр замай рельс табижа байна. Хайр шоройн зөөдэг колоннонуудай механизаторнууд, хүүргэ баригшад, рельс табигшад дундаа эбтэй эетэйгээр ажаллажа, түмэр замай барилга түргэдхэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулна.

Түмэр замай далан саг болзортоо, эрхим шанартайгаар бэлдэгдэхэ ёһотой. Хүүргэ баригшадай хүдэлмэриһөө нилээд ехэ юумэн дулдыдана бшуу. Тиимэһээ алишье участок дээрэ ажаллагшад харюусалгаяа сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрхэ ёһотой. Ажалдаа тиимэ харюусалгатайгаар хандадаг хүдэлмэришэд амжалта түйлаһан лэ байдаг шуу. Ленинскэ комсомолой шангай лауреат А. В. Бондариин бригадын коллектив Дабаанһаа түмэр замай рельс табижа эхилээ һэн. Тус коллектив баян дүршэлтэй болобо. Тэдэнэр «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ бригадын коллектив» гэһэн нэрэ солодо хүртэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаа бэлэй. Буряадай участогай бүхы барилгашад энэ үүсхэлыень һайшаан дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан юм.

Минии хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд энэ һайн һайхан үүсхэлыень мүн лэ нэгэн дуугаар дэмжэжэ, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Бидэнэр түмэр замай рельснүүдые шпалануудта хадажа бүхэлдэгбди. Манай хүдэлмэриһөө ехэ юумэн дулдыдадаг. Хэрбээ бидэнэй яаралгүйгөөр, һанаа амарханаар ажаллаа һаа, рельс табидаг Александр Бондариин даадаг бригадын хүдэлмэри һаатаха болоно ха юм. Тиимэһээл манай бригадын хүдэлмэришэд тон ехэ оролдолго гаргажа, арга боломжонуудаа ажалдаа сүм зорюулна.

Бригадымнай коллектив 25 хүнһөө бүридэнэ. Хэрбээ ажалаа зүбөөр эмхидхээд, эбтэй эетэйгээр ажаллаа һаа, бидэ ехэ ажал хүдэлмэри хэхэ аргатайбди. Дүршэл шадабаритай, урагшаа һанаатай хүдэлмэришэд бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэжэ, даабаряа холо үлүүлнэ. БАМ-ай барилгада 1974 онһоо хойшо хүдэлжэ байһан хүнүүд коллектив доторнай олон. Жэшээлхэдэ, Евгений Самарин, Алексей Стрижаков, Алексей Григорошвили гэгшэд Эрхүүгэй участогта түмэр замай рельс табилсаһан, рельснүүдые шпалада хадаха мэргэжэл шудалһан байха юм. Залуу мэргэжэлтэд Даржа Бадмаев, Валерий Мустафаев, Леонид Карманчиков болон бусад аха нүхэдэйнгөө хойно орожо, нюураа «шоройдуулхагүй» гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллана.

Рельснүүдые шпалада хадажа бэлдэхын тула нилээд ехэ дүршэл хэрэгтэй. Тэрэнэй хажуугаар хүдэлмэриин хэдэн мэргэжэл шудалха ёһотойбди. Кран жолоодохо, пневматическа балта хүдэлгэхэ мэргэжэл тэгшэ һайнаар шудалха бологдоно. Юуб гэхэдэ, олон янзын хүдэлмэри хэжэ шадаха, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд бэе бэедээ туһалалсажа байгаад ажаллахадаа, бүтээсэ ехэтэй байдаг ха юм.

Манай бригадын гэшүүд хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллажа, халаанай туршада утаэшаа дүн хамта 500—600, нэгэ заримдаа 800 метр рельс шпалада хадажа, звенонуудые бэлдэнэ. Шпала болон рельсын дуталдадаггүй һаань, үшөөшье ехэ юумэ хэхэ арга шадалтайбди. Теэд шпала ехээр дуталдадаг юм. Жэшээлхэдэ, бидэ үнгэрһэн жэлэй октябрь һарада 40 мянган шпала абаха байгаабди. Гэбэшье бодото дээрэнь 10 гаран мянгыень лэ абаа һэмди. Ноябрь һарадашье рельс болон шпала багаар асарагдаа. Материалай дуталдаха ушар бригадын хүдэлмэридэ ехэ һаад хэнэ. Хүдэлмэришэдэй һанаа сэдьхэлые зобсоно. Тиибэ яабашье хүдэлмэришэднай шпала болон рельсын асарагдахада, габшагайгаар хүдэлжэ, даабаряа холо үлүүлдэг заншалтай. Бидэ 1980 оной гурбадахи квартал соо 358 мянган түхэригэй барилга хэхэ даабаряа 591 мянгада хүргөөбди гэхэ гү, али түсэбөө 65 процентээр үлүүлээбди. Хүн бүхэн дундаа зэргээр 16295 түхэригэй ажал хэхэ аад, бодото дээрээ 26863 түхэригэй ажал хэбэ. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын захиргаан, партком, профсоюзай нэгэдэмэл комитет, комсомолой комитет энэ түйлалтануудыемнай сэгнэжэ, гурбадахи мүнгэн шан барюулаа бэлэй.

Үнгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи квартал соо бүри һайнаар хүдэлхэ гэһэн зорилго урдаа табяа һэмди. Буряадай участогай барилгашад декабрь һарада Кичерэ станци хүрэтэр түмэр зам табиха зорилгоёо бэелүүлжэ шадаа. Энэ ажалаа хараалагдаһан болзортоонь дүүргэхэдэнь манай бригадын хүдэлмэришэд ехэ хубитаяа оруулаа. А. Бондариин бригадын гэшүүд үдэртөө 1500—1600 метр рельс табина. Бидэнэр тэдэниие рельснүүдэй звенонуудаар дутамаггүйгөөр хангаха ёһотойбди. Хоёр жэлэй туршада А. Бондариин бригадын гэшүүд бидэнэй гэмээр нэгэшье үдэр миин һуугаагүй.

Бригадымнай гэшүүд үшөө һайнаар ажаллажа, Буряадай участогта түмэр харгы хурдан түргэнөөр табяад, хараалагдаһан болзортоо Сибириин суута Витим мүрэнэй эрье хүрэхын тула үсэд шангаар ажаллажа байнхай. Бидэнэр КПСС-эй XXVI съездэ зорюулан абаһан уялгаяа сүм дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоно, урдаа табиһан зорилгонуудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын түлөө бүхы хүсөө элсүүлнэбди.

В. БРИТИКОВ,
барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын бригадир.

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

ЛЕНИНТЭЙ УУЛЗАЛГА

ПЁТР Петрович Шекунов манай Буряад орондо Совет засаг тогтоолсохын түлөө хатуу шэрүүн тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан хүн. Улаан партизан. 1920 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

Үргэн уужам Зэдэ нютагай ажалшадһаа аргагүй ехэ этигэл хайрада хүртэжэ, П. П. Шекунов 1920 оной декабрь һарада Москвада үнгэрхэ Советүүдэй Бүхэроссин VIII съездын делегадаар һунгагдаһан юм.

...60 жэлэй урда тээ, 1920 оной ноябрь һарада залуу Советүүдэй республикын ажабайдалда түүхэтэ, асари ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоһон юм. Революцида харша хүсэнүүдэй һүүлшын сэрэг — «хара барон» Врангелиин арми үй бута сохигдобо. Энэ илалтаар гадаадын гүрэнүүдэй сэрэгэй хархис добтолгын болон граждан дайнай удааншье, хүндэ хүшэршье үе саг түгэсэһэн гээшэ. Ороной хилэ шадар шэбээлһэн дотоодын контрреволюциин үлэгдэлнүүдтэй болон Алас-Дурна руу дугташаһан Япон булимтарагшадтай эрид тэмсэл үшөө үни удаан саг соо үргэлжэлхэшье һаа, «совет засаг тогтон мандаха гү, али үгы гү» гэһэн асуудал тэрэ үедэ бүрин шиидхэгдэнхэй байгаа. Зэбсэгтэ хүсөөр Совет засаг унагааха гэһэн дэлхэйн империализмын хорото муухай һэдэлгэ эрьелтэгүйгөөр буруу һүрэһэн юм.

Гэбэшье сэрэгэй добтолгын аюулһаа Совет гүрэн сүлөөрөөдүй һэн. «Али болохо добтолго маанадта хододоо ехэ аюул тохёолдуулха гэжэ һанажа ябаха хэрэгтэй», — гэжэ Ленин зааһан юм. Тиимэһээ Улаан Армиингаа дайшалхы хүсые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхэ шухала гэжэ агууехэ багша һургадаг һэн.

Совет ороной дотоодыншье байдал айхабтар хүшэр хүндэ байгаа. Империалис, граждан дайнһаа, гадаадын гүрэнүүдэй сэрэгэй добтолгоһоо шалтагаалан, арадай ажахы угаа ехэ һандарал хохидолдо ороһон байгаа. Хүдөө ажахыдашье туйлай муу байдал тохёолдоһон юм. Хилээмэ болон бусад эдеэ хоол хаанашье хүрэлсэгүй һэн. Промышленна түбүүдэй хүдэлмэришэд үлэсхэлэн хооһон байдалда орожо, хүдөө нютаг зөөжэ ошохо баатай болоһон байгаа.

Японтой дайлалдахагүйн түлэ Байгалһаа Номгон далай хүрэтэрхи дэбисхэр дээрэ Алас-Дурнын буферна республика (ДВР) байгуулагдаһан юм. ДВР-эй баруун хилэ Сэлэнгэ мүрэнөөр гарадаг байһан. Тиимэһээ мүрэнэй баруун бэеын газар нютагууд Совет Россида ородог, харин зүүн бэень — ДВР-дэ хабаададаг байгаа.

Имэ оршон байдалда, 1920 оной декабриин 4-дэ Зэдын уездын Советүүдэй түрүүшын съезд үнгэрбэ. Тэрээн дээрэ гол асуудалнуудые шиидхэхын хажуугаар, VIII Советүүдэй бүхэроссин съездэ делегадые һунгаха тухай асуудал табигдаба. Бусадай дунда залуу коммунист Пётр Петрович Шекуновой кандидатура дурадхагдаа һэн. Олонхиин дуугаар тэрэ Советүүдэй съездын делегадаар һунгагдаа бэлэй. Советүүдэй съездэ эльгээхэ һунгагшадай захяагай проект һуни орой болотор зүбшэгдэжэ, Владимир Ильичтэй улаан нюураараа уулзажа, һунгагшадай захяа өөртэнь барюулаад, холын Байгал шадархи орон нютагай ажабайдал тухай Ильичтэ хөөрэжэ үгэхэ тухай П. П. Шекуновто даалгагдаба.

Съездын делегадаар һунгагдажа, В. И. Ленинд захяа барюулха даалгабари абаһан ушар хадаа ажалша зоной зүгһөө тэрээндэ туйлай ехэ этигэл найдабари үзүүлһэнэй гэршэ боложо үгөө һэн. Яажа нютагайхидайнгаа даалгабари эрхим һайнаар дүүргэхэб гэһэн бодол толгой соогоо мухарюулан, тэрэ һүниндөө соромшье гэжэ унтангүй шахуу хоноо бэлэй... Лениние хараха, үгыень шагнахаһаа гадна, өөртэйнь нюураараа золгон хөөрэлдэхэ гэһэн дээдын золдо П. П. Шекунов хүртөө ха юм.

Үглөөдэрынь тэрэ делегадай мандат, һунгагшадай саарһан дээрэ бэшэһэн захяа, харгын мүнгэ гэхэ мэтые абажа, холые зорихоор бэлэн болобо. Харгынь холошье, хүшэршье бэлэй. Абаһаар лэ Зэдэһээ түмэр харгы хүрэтэр яажа хүрэжэ ошохоб гэһэн асуудал гараа һэн. Морёор Дээдэ-Үдэ хүрэтэр ошохо гү! Тиихэдээ тусхай пропуск хэрэгтэй болохо байгаа. Юуб гэхэдэ, Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр Совет Росси ДВР хоёрой хоорондохи гүрэнэй хилэ гарадаг байһан. Хэзээ нэгэтэ бии байһан Хяагтын хуушан тракт зүбшөөд, хада хүбшөөр, хүнэй ажаһуугаагүй газараар, шууд сэхэ Мысовой станци хүрэжэ ошохыень нүхэдынь тэрээндэ зүбшөөл үгэбэ. Мореороо, декабриин ханхинама хүйтэндэ, үргэ тулама саһан соогуур умбуулан, хэды хоног ябаһанай һүүлдэ түмэр харгыда хүрөө бэлэй.

Эрхүү ерэһээр партиин губкомдо П. П. Шекуновой хандахадань, губерниһээ делегаци Москва ябанхай, харин таниие поездо нэгэ аргаар һуулгажа табина бээбди гэһэн харюу үгтэбэ. Һандаранги хуушан паровозууд арай шамай зүдхэжэ, Зэдын талын делегат харгыдаа арбан хоёр хоножо, Москвагаа хүрэжэ ерээ һэн. Түлишэ дуталдажа, харгыдаа хирэ-хирэ болоод лэ зогсожо, пассажирнууд нүүрһэ суглуулха баатай болодог байба. Вагоной сонхоор харахада — граждан дайнай нюдэ далтирма сараа тэмдэгүүд, һандарал, эбдэрэл...

П. П. Шекунов ниислэлэй түмэр замай Хойто вокзалда эртэ үглөөгүүр вагонһоо бууба. Москва! Шэмэрүүн хүйтэн. Шэмээтэй шууяатай! Эндэшье баһал тэмсэл, хёморолой хойшолон тэмдэгүүд эли.

Олон үндэһэ яһатаниие түлөөлһэн съездын делегадууд Ехэ театр соо дүүрэтэр оробо. Тэдэнэй тоодо манай нютагай хүбүүн П. П. Шекунов Владимир Ильичые түргэн хараһайб, дүлэтэ үгэнүүдыень шагнаһайб гэжэ тэсэбэрэе баран хүлеэжэ ядажа байгаа һэн.

Советүүдэй съезд 1920 оной декабриин 22-һоо 29 болотор үргэлжэлбэ. Түбхын түрүүн ажахын байгуулалтын асуудалнууд делегадуудай гол анхаралда байба. Дурдабал, Россин электрификаци (ГОЭЛРО гэһэн түсэб), промышленностиие һэргээн бодхоолго, харгы зам, хүдөө ажахы гэхэ мэтэ асуудалнууд.

«Арадай Комиссарнуудай Советэй ажал ябуулга тухай» нүхэр Ленинэй хэһэн элидхэл мартагдашагүйгөөр минии һанаа сэдьхэлдэ хадуугдаа һэн. Совет гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политика тэрээн дотор тайлбарилагдаһан юм. Владимир Ильичэй элидхэл болон түгэсхэлэй үгые съездын делегадууд угаа ехэ анхаралтайгаар шагнаба. Үнэхөөрөө, аляаһанайшье ниидэбэл, дуулдахаар байгаа. Забһарлалгада гарахада, гансал нүхэр Ленинэй элидхэл, Эхэ оронойнмнай урда тэрэнэй табиһан зорилгонууд тухай хөөрэлдөөн соностодог һэн», — гэжэ өөрынгөө дурдалга соо П. П. Шекунов бэшэһэн байха юм.

Энэл Советүүдэй съезд дээрэ ГОЭЛРО гэһэн Ленинэй зохёоһон түсэб абтаа һэн. Электрификациин түсэбэй ёһоор 10 — 15 жэлэй туршада 1 миллион 750 мянган киловатт ниитэ элшэ хүсэтэй 30 районно электростанци баригдаха гэжэ хараалагдаһан байгаа. Харин мүнөө СССР-тэ гансахан хоногто 3,5 миллиард киловатт-часһаа үлүү электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэгдэнэ гэхэ гү, али энэнь ГОЭЛРО гэһэн түсэбтэ хараалагдаһан жэлэй хэмжээнэй хахадынь шахуу юм.

Буряад орондомнай Сибирь болон Алас-Дурнада эгээл томо болохо, 1 миллион 100 мянган киловатт хүсэ шадалтай Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилга 11-дэхи табан жэлдэ дүүрэхэ.

Манай парти, правительство, совет арад В. И. Ленинэй захяа заабари дүүргэнэ. 600-һаа дээшэ ГЭС, ГРЭС, АЭС-үүдые хамтаруулһан ороной Нэгэдэмэл энергетическэ системын байгуулга хадаа үндэр ехэ туйлалта болобо. Электрын хүсэ үйлэдбэрилгээр СССР дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ороной энергетическэ хүсэ шадал бүри дээшэлхэ юм.

П. П. Шекунов дурдалга соогоо: «Хэрбээ Россида электрическэ станцинууд олошороо һаа, ерээдүйн социалис Европо, Азида манай коммунис байгуулалта үльгэр жэшээ боложо үгэхэ һэн гэжэ элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ Владимир Ильичэй хэлэһэн үгэнүүдые мүнөөшье болотор һанажа ябадагби. Үнэхөөрөөл, алас холые хаража хэлэһэн үгэнүүд», — гэжэ бэшэһэн юм.

Нүхэр Ленинтэй яажа уулзаха, һунгагшадайнгаа захяа тэрээндэ яажа барюулхаб гэһэн асуудал Шекуновто амар заяа үзүүлээгүй һэн ааб даа.

Үглөөнэй нэгэ заседаниин үедэ манай делегат сценэдэ дүтэлэн һууба. Забһарлалга соносхоходонь, сценэ дээрэ зогсоод, нэгэ делегадтай Владимир Ильичэй хөөрэлдэжэ байхадань, шамдуухан хажуудань ошобо. Сэдьхэлээ хүдэлгэн П. П. Шекунов В. И. Ленинтэй гар гараа барилсан мэндэшэлэлдэбэ. Байгал шадархи нютагһаа ерэбэб гэжэ хэлээд, тэрэ тобшохоноор һунгагшадайнгаа захяа дамжуулба. Хамагһаа түрүүн нютагтаа харгы, ууралаар худалдэг тээрмэ барюулха тухай, үйлэдбэриин эд бараагаар хүнүүдые хангаха тухай хүдөөгэйхидэйнгөө гуйлтые мэдүүлбэ.

Совет гүрэнэй ударидагша Зэдын хүбүүе ехэ анхаралтайгаар шагнажа, захяаень хүлеэн абаад, арадайнгаа ажахые һэргээн бодхоолгодо, оронойнгоо электрификацида хамсыгаа шуун хам оролсохо ёһотойбди, мүн танайшье эрилтэ хэрэглэмжэ мартагдахагүй, зүгөөр таанад өөһэдөө ажахыгаа бодхоон бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн оролдохо зэргэтэйт гэжэ агууехэ багша зааба.

Лениниие хараха, элидхэлыень шагнаха, өөртэйнь хөөрэлдэхэ ехын ехэ зол жаргал П. П. Шекуновто тиигэжэ тудаа һэн. Шадаал һаа түргэнөөр гэртээ бусажа, нютагайнгаа ажалшадые арадай ажахые һэргээн бодхоолгодо али болохоор зоригжуулха гэһэн гансал хүсэл эрмэлзэл залуу хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэлые эзэлээ һэн. 1921 оной январиин һүүл багаар нютагтаа тэрэ бусажа ерэмсээрээ, нютагайхидаа суглуулаад, Москва ошоһоноо, съездэ хабаадаһанаа, В. И. Ленинтэй уулзаһан тухайгаа тэрэ бүгэдын һонирхол татан хөөрөө бэлэй. Һүүлээрнь тосхон һууринуудаар ябажа, Советүүдэй съездын дүнгүүд тухай арад зондоо хөөрэжэ үгөө. Хүн зонтой уулзалга бүхэндөө П. П. Шекунов Москва ошоһон тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ, олон олон асуудалнуудта харюусаха баатай болодог һэн. «Электрификаци» яажа ябуулагдахаб, хүдөө ажахые ямар аргаар саашадань хүгжөөхэб гэһэн асуудалнуудые тараашад табидаг һэн. Имэ суглаанууд дээрэ олонхи ушарта тодорхой шиидхэбэринүүд абтадаг байһан. Москвада В. И. Ленинэй захиралтаар тиихэдэ съездын бүхы делегадуудта библиотечкэнүүд барюулагдаһан юм. 150 гаран номой тоодо К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленинэй зохёолнууд оролсоһон бэлэй. Тиигэжэ агууехэ багшын зохёолнууд заха холын Зэдэ нютагта анха түрүүшынхеэ хүрэжэ ерээ юм.

Жэлһээ жэлдэ, съездһээ съезд хүрэтэр районой экономико болон соёл культура һалбаран хүгжэнэ. Мүнөө үедэ Зэдын район республикымнай эгээл томо, механизмуудаар түгэс зэбсэгжэһэн хүдөө ажахын районуудай нэгэн болоно. Гэр бүхэндэ, тэрэ тоодо холын малшадай байрануудта, Ильичэй лампочканууд яларна. Айл бүхэндэ библиотекэнүүд бии болонхой. Хүн бүхэн Ильичэй зохёолнуудые уншадаг. Агууехэ Ленинэй үзэл сурталай бэелжэ байһаниинь манай бүхы ажал хэрэгүүд дээрэ харагдана. Мүнөөшье хаа хаанагүй зүбшэгдэжэ байһан КПСС-эй ЦК-гай проект Ленин багшын зааһанай ёһоор, совет хүнэй ажабайдал тушаа манай партиин гол анхаралаа саг үргэлжэ табижа байдагайнь эли тодо гэршэ болоно.

Д. ЦЫРЕНОВ.

ХУРШЭНЭРЭЙ ҺОНИН

ФОТОДО ДУРАТАЙШУУЛАЙ КОНКУРС

Шэтын облгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй управленидэ «Минии милици» гэһэн фотоконкурсын дүнгүүд һая гарагдаа. Ниитын журам сахигшадай үдэр бүриин баатарлиг ажал тухай тэдэ зурагууд хөөрэнэ.

«Старшина», «Үнэн нүхэртээ» гэһэн зурагуудайнь түлөө инспектор-кинолог милициин ахалагша лейтенант В. И. Казанцева нэгэдэхи һуури олгогдоо.

Шэтэдэ үнгэрһэн Совет милициин һайндэр дээрэһээ хэгдэһэн хэдэн репортажаингаа түлөө милициин ахалагша лейтенант С. Н. Корниенко 2-дохи һуурида хүртөө. Харин «Манда аилшаар» гэһэн фотоочерк барлуулһан В. Е. Пыко гурбадахи һуури эзэлээ.

ЭДИР МЕДИГҮҮДЭЙ ҺУРГУУЛИ

Забайкалида эдир медигүүдэй һургуулиин нээгдэпээр 15 жэл үнгэрбэ. Тэрэ медицинын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ, ахалагша классуудай һурагшадые мэргэжүүлхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулһан гээшэ.

Тус һургуули дүүргэһэн олон залуушуул мүнөө Шэтын мединститутдай студентнэр болонхой.

Тэрэнэй ойн баярай суглаанда багшанар болон дүүргэгшэдынь олоороо суглараа. Студентнэрэй дуун ба хатарай «Айболит» гэжэ ансамбль аилшадта концерт харуулаа.

АЛТАН ГАРТА ТАРЯАШАН

«Дружба» колхозой Соёлой ордон соо «Алтан гарнууд — алтан хэрэгүүд» гэһэн нэрэтэй уулзалга болобо. Тэрэ таряа хурялгын звеное даагша П. А. Баженовэй табин наһанай ойдо зорюулагдаһан байгаа.

Паремон Александрович Баженов бүхы наһаараа таряашан ябаһан хүн юм. Ажахын механизаторнууд тэрэнэй хүтэлбэри доро ороһото үргамалай үндэр үргаса — гектар бүриһөө 16 — 20 центнер үбһэ хуряадаг болонхой. Шэн габьяата ажалайнгаа түлөө ветеран Ленинэй, Октябриин Революциин болон Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагданхай.

Нютагаархиниинь халуунаар амаршалан, хилээмэ-дабһа барюулһан байна. Колхозой түрүүлэгшэ Р. Г. Сынбулатов П. А. Баженовтэ КПСС-эй Приаргунска райкомой Хүндэлэлэй грамота барюулаа. Мэдээжэ таряашанайнгаа хүндэлэлдэ нютагайнь дуушад «Алтан шэниисэ» гэжэ дуу ирагуу һайханаар гүйсэдхөө.

ХЕЛГЫН ООРХИНОЙ АМЖАЛТА

Хёлгын эдеэ хоолой комбинадай коллектив арбадахи табан жэл соо амжалтатай ажаллана. Тэрэ продукци худалдаха табан жэлэй болон 1980 оной түсэбүүдые сүм дүүргэв. Эдеэ хоолой промышленностиин управлениин предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хелгоорхин хододоо түрүүлдэг болонхой. Гурбадахишье кварталай дүнгөөр, жэшээлхэдэ, тэдэнэр мүн лэ түрүүлһэн байна.

Хёлгын эдеэ хоолой комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхы нюусань юуб гэхэдэ, эндэ дайдын баялиг — жэмэс, һархяаг түүлгэдэ горитой анхарал хандуулагдана. 1980 ондо 45 тонно нэрэһэн түүгдэжэ, зуу мянган баанха варени хэгдэһэн байха юм.

1981 оной түрүүшын хоёр һарын түсэбые партиин XXVI съездын нээгдэхэ үдэртэ зорюулан дүүргэхэ уялга энэ түрүү коллектив хараалаад байна.

(«Забайкальский рабочий» газетэһээ).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

СССР-эй ЗАХИЛААР

БУДАПЕШТ. Венгриин «Эдьешольт иззо» гэжэ заводто табадахи табан жэлэй туршада бүтээгдэһэн 500 шахуу промышленна робот СССР худар эльгээгдээ. Венгридэ үйлэдбэрилэгдэһэн автомат оньһон түхеэрэлгэнүүд Совет орондо үргэнөөр, жэшээлхэдэ, кинескопуудые бэсаралгада хэрэглэгдэдэг болонхой.

«Эдьешольт иззо» гэжэ заводой мэргэжэлтэд рободуудай конструкциие нарижуулан һайжаруулха зорилгоор горитой хэшээл оролдолго гаргаа. Хэрбээ түрүүшын үедэ бүтээгдэдэг оньһон түхеэрэлгэнүүд оройдоол дүрбэн ондоо «хүдэлмэри хэжэ» шададаг байгаа һаань, мүнөө тэдэнэй промышленна роботнууд 250 гаран элдэб программа тоти дүүргэхэ арга боломжотой.

600 МЯНГАН ХҮНГЭН АВТОМОБИЛЬ

БУХАРЕСТ. Румынии дотороо эгээн томо гэжэ тоогдодог Питешти хотын хүнгэн автомобильнуудые бүтээн гаргадаг заводой конвейерһээ шэнэ 1981 оной урда тээхэнэ 600000-дахи автомашина гараба. Оройдоол 12 жэлэй саада тээ «Дачия» түхэлэй түрүүшын хүнгэн автомобиль эндэ бүтээгдэжэ, баяр ёһололой оршон байдалда предприятиин үүдээр гаража ошоһон юм. Мүнөө Питешти хотодо долоон түхэлэй машина үйлэдбэрилэгдэнэ. «Питештидэ бүтээгдэв» гэһэн тэмдэгтэй машинануудтай ГДР-эй, Югославиин, Польшын, ФРГ-гэй, Голландиин, Австралиин харгынуудта ушарһа болохог. Жэл бүри дэлхэйн элдэб оронуудта 20 мянга шахуу хүнгэн румын автомобиль худалдагдажа байдаг юм.

ҮЙЛЭДБЭРИИНЬ ХЭМЖЭЭН ДҮРБЭ ДАХИНААР УРГАБА

СОФИ. Самоков хотодохи «Рильский лен» гэжэ бүд нэхэлгын комбинат һүүлшын хоёр жэлэй туршада үйлэдбэрингөө хэмжээе 4 дахинаар дээшэлүүлбэ. Леноор бүд нэхэдэг Болгариин энэ эгээн томо предприятиин амжалтаһаа уламжалан, дотоодынгоо хэрэглэмжэ гүйсэд хангаха эрхэ нүхэсэл хангагдаба. Комбинадта үйлэдбэрилэгдэһэн эрхим һайн шанартай лен бүдүүд мүн хилын саанашье үндэрөөр сэгнэгдэдэг юм. «Рильский леной» продукциие Советскэ Союз, Итали, ФРГ, бусад гүрэнүүдэй худалдаа наймаанай эмхинүүд ба фирмэнүүд дуратайгаар худалдан абадаг байна.

35 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙЕ ТЭМДЭГЛЭБЭ

БЕЛГРАД. Байгуулагдаһаар 35 жэлэйнгээ ойе һаяхана тэмдэглэһэн орон дотороо эгээн томо «Белград» гэжэ агропромышленна комбинадые социалис Югославиин сасуутан гэжэ дэмы нэрлэдэггүй ёһотой. Комплексын түүхэ дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ югослав хүдөө нютагуудта болоһон гайхамшагта хубилалтануудай гэршэ мүн. Һамагтаа, болдогтой, эзэгүй сайһан газарта эмхидхэгдэһэн энэ комбинат мүнөө машина, техникээр сүм зэбсэгжэһэн олон һалбаритай ажахы болонхой юм. Комбинадай ажалшад жэл бүри дунда зэргээр 100 мянган тонно шэниисэ таряа хуряажа абадаг. 2,5 мянган гаамхай үнеэдэй комплекс тэндэ хүдэлдэг.

КОМБАЙН БҮТЭЭГШЭДЭЙ ГАЙХАМШАГТА ИЛАЛТА

ГАВАНА. Агууехэ Октябриин революциин 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ саахаран тростник хуряадаг комбайнуудые бүтээдэг комбинадай ажалшад, эндэ хүдэлдэг совет мэргэжэлтэд гайхамшагтай илалта туйлаба. Ушар юуб гэхэдэ, комбинадай коллектив 1980 оной туршада 500 комбайн үйлэдбэрилэн гаргаһан байна бшуу. Кубын Компартиин II съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа тэдэнэр нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ гээшэ. Түсэбһөө гадуур ажахынуудта 20 шэнэ машина эльгээгдэбэ.

Энэ комбинадые совет-кубын хани барисаанай һүлдэ гэжэ дэмы нэрлээгүй байха. Совет ороной техническэ туһаламжада түшэглэн бодхоогдоһон тус комбинат эрхэ сүлөөгэй арал дээрэхи машина бүтээлгын эгээн томо предприятинуудай нэгэн болоһоор үнинэй юм.

ЭРДЭМ НОМГҮЙ БАЙЛГЫЕ УСАДХАХА

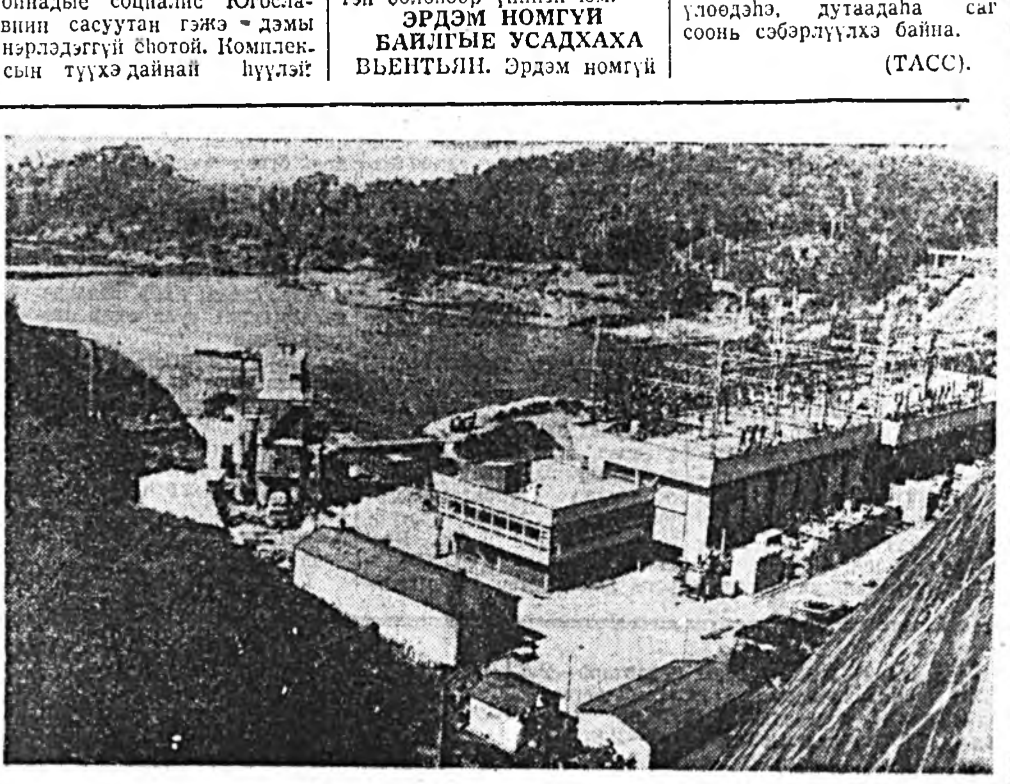
ВЬЕНТЬЯН. Эрдэм номгүй байлгые усадхаха зорилготой кампани Лаосто үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Арадай засаг тогтоһон сагһаа хойшо үнгэрһэн 5 жэлэй туршада хэдэн арбаад мянган хүн бэшэжэ, уншажа һураа. Мүнөө ороной бүхы хүн зоной 80 процентнь тординогүй уншажа, бэшэжэ шадаха гэжэ баталха дүүрэн үндэһэн бии болонхой. «Ликбэзэй» курсанууд ороной бүхы районуудта эмхидхэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, урдань нэгэшье ном бэшэгтэй хүнэй ажаһуугаагүй үндэр хадын хабшалдахи Удомса гэжэ нютагые дурдая. Эндэ мүнөө барандаа шахуу газетэ, ном уншадаг, дэлхэй дээрэ болоһон һайһан үйлэ хэрэгүүдээр һонирходог болонхой.

ЭГЭЭН ТОМО ЗАХИЛ

ПРАГА. Жданов хотын Ильичэй нэрэмжэтэ металлургическа заводто тодхогдохо «Кварто-3000» гэжэ прокатна станиие үйлэдбэрилгэ хадаа Чехословакиин машина бүтээгшэдтэ байгша табан жэл соо хэгдэһэн эгээн томо захил болобо. Тэрэниие Пльзень хотодохи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «Шкода» гэжэ машина бүтээлгын нэгэдэлэй коллектив даажа абаад, бэелүүлжэ байнхай.

Шэнэ прокатна стан дээрэ 25 миллиметр зузаантай булад лист бүтээгдэхэ юм. Автомат оньһон түхеэрэлгэнь станай хүдэлмэриие хинан шалгахаһаа гадна, түмэрэй үлөөдэһэ, дутаадаһа саг соонь сэбэрлүүлхэ байна.

(ТАСС).

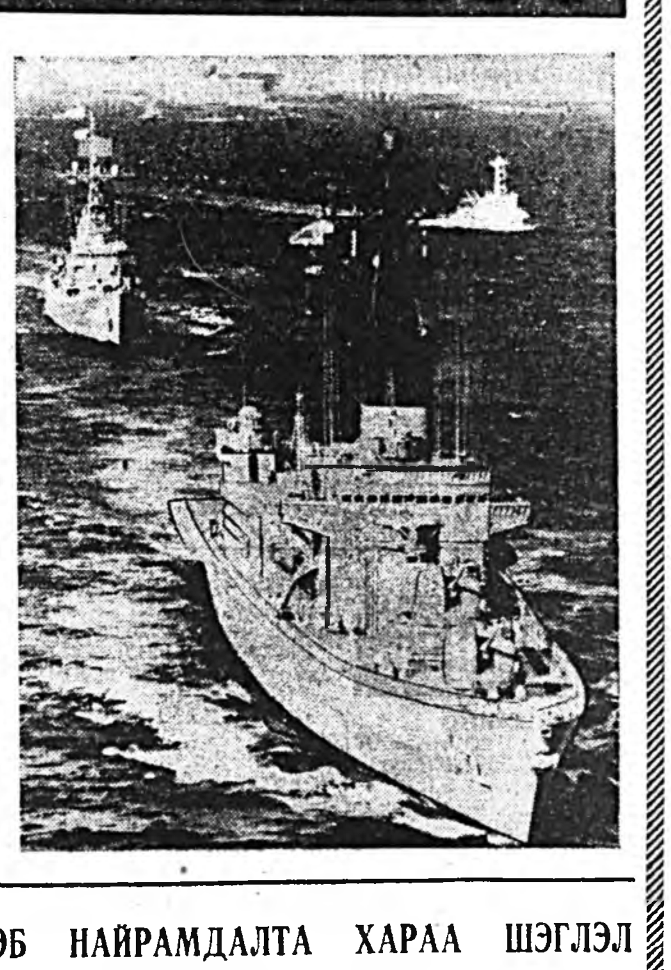
Лаосой Арадай Демократическэ Республикын байгуулагдаһаар табан жэлэй ой 1980 оной декабриин тэнгээр тэмдэглэгдээ һэн. Энэ хугасаа дотор лаосой арадай туйлаһан амжалта горитой. Советскэ Союзай, социалис бусад оронуудай туһаламжада түшэглэн, республикын ажалшад хүдөө ажахыгаа кооперативна шэглэлтэй болгоно, харгын барилга үргэдхэгдэнэ, һалууриин шэнэ системэнүүд баригдана, элүүрые хамгаалга ба арадай гэгээрэл хүгжөөгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын дотороо эгээн томо Намнгум гидроэлектростанциин газаа түхэл. Тэрэнэй хүсэн 110 мянган киловаттда хүргэгдэнхэй.

ВИА—ТАСС-ай фото.

ТАСС • АПН • ХИЛЫН САНАҺАА

ЯПОН. Конституциин 9-дэхи статьягай ёһоор энэ гүрэн өөрын зэбсэгтэ хүсэтэй байха эрхэгүйшье һаа, тэрэниие зүрин, хүсэтэ армитай болошо байнхай. Ази түби дотор эгээн хүсэтэй гэжэ тоотой армидань мүнөө үень 260 мянган хүн алба хэнэ. Тиихэдээ Японой засагаархид США-гай эзэрхэг түримхэйшүүлэй дэмжэлгэдэ түшэглэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: США-гай, Канадын, Австралиин, Шэнэ Зеландиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдтэй хамта үнгэргэгдэһэн «Римпак-80» гэжэ Номгон океан дээрэ болоһон сэрэгэй һуралсалда хабаадахаяа япон дайшалхы онгосонууд зорижо ябана. ТАСС-ай фотохронико.

ВАРШАВАДА ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

ВАРШАВА. Эзэл олоной хабаадалгатай эмхиин — Арадай нэгэдэлэй фронтын Бүхэпольшын комитедэй Президиумэй заседани эндэ болобо. Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй парти, ороной политическэ бусад партинууд болон ниитын эмхинүүд тэрэнэй оршондо харилсан ажалладаг юм. ФЕН-эй Бүхэпольшын комитедэй түрүүлэгшэ, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньскиин хүтэлбэри доро заседани үнгэрһэн байна.

ПАП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, политическэ партинуудай, ниитын эмхинүүдэй ба фронтын воеводско комитедүүдэй хүтэлбэрилхы органуудай дурадхалнуудтай зохилдуулагдажа, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь С. Каня, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Пиньковский гэгшэд Бүхэпольшын комитедэй бүридэлдэ оруулагдаа. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн М. Мочар, Нэгэдэмэл таряашадай партиин главна комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Кус Бүхэпольшын комитедэй түрүүлэгшын орлогшоноороо томилогдобо.

Арадай нэгэдэлэй фронтын Бүхэпольшын комитедэй пленарна сессиие энэ жэлэй январь һарада зарлаха тухай шиидхэбэри Президиум абаа.

ПАРТИИН ГОЛ ЗОРИЛГО

КАБУЛ. Апрелиин революциин туйлалтануудые хамгаалха, дарлалта мүлжэлгэгүй шэнэ общество орон дотороо байгуулха гээшэ мүнөө үедэ Афганистанай Арадай-демократическа партиин урда табигдаһан гол зорилго болоно, гэжэ НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ ба премьер-министр Бабрак Кармаль партиин байгуулагдаһаар 16 жэлэй ойдо зорюулагдажа, НДПА-гай ЦК-гай эндэ үнгэргэгдэһэн заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. НДПА революционно баян дүй дүршэлтэй болоо, орон доторхи революционно хүдэлөөнэй дүй дүршэлые, дэлхэйн бусад арадуудай, хүдэлмэришэнэй болон түрүү үзэлтэй партинуудай дүй дүршэлые хэрэглээ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. КПСС-эй болон Совет гүрэнэй аха дүүгэй али бүхы туһаламжын ашаар ДРА-гай хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай манлай болохо НДПА бэрхэшээл түбэгүүдые усадхан зайсуулжа, Афганистанда шэнэ общество байгуулын замаар бата найдамтайгаар дабшаха юм гэжэ Б. Кармаль хэлээ.

НДПА-гай байгуулагдаһаар 16-дахи жэлэй ойтой дашарамдуулан, Б. Кармаль бүлэг офицернүүд болон солдадуудта Афганистанай түрүүшын «Улаан Туган» орденуудые барюулба. Апрелиин революциин туйлалтануудые хамгаалха хэрэгтэ эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө эдэ солдадууд болон офицернүүд имэ үндэр дээдын шагналда хүртөө гэжэ Революционно Соведэй Президиумэй Афганистанай радио болон телевиденеэр дамжуулагдаһан Указ дотор хэлэгдэнэ.

Апрелиин революциин туйлалтануудые, тэрэнэй шэнэ шатые, Эхэ оронойнгоо газар дайдын бүрин бүтэн байлгые, национальна бэеэ даалган байдалые хамгаалха талаар эдэнэр саашадаашье эрид шууд тэмсэхэ юм гэжэ үндэр шагналда хүртэгшэд НДПА-с, Афганистанай правительствые найдуулба.

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ХАРАА ШЭГЛЭЛ

АДДИС-АБЕБЭ. Эфиопиин революци дотоодын болон гадаадын дайсадта шанга сохилто үгөө, эб найрамдалай, адли тэгшэ эрхын, үнэн зүб ябадалай сургал һургаалнуудые баримталдаг байһанаа шууд сэхээр баталаа гэжэ Эфиопиин Саг зуурын сэрэгэй захиргаанай Соведэй (ВВАС) түрүүлэгшэ Менгисту Хайле Мариам мэдүүлбэ. Тэрэ сэрэгэй училищи дүүргэгшэдтэ Харэрэ хотодо дипломуудые барюулалгын баяр ёһолол дээрэ үгэ хэлэһэн байгаа.

Эфиопиин эб найрамдалта хараа шэглэл баримталан бэелүүлээшье һаань, уласхоорондын империализм манай орондо дайсан харша ябуулганууддаа үргэлжэлүүлһээр, Сомалиин зонхилхы захиргаанай болон контрреволюционно хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй харата ябуулганудые һайшааһаар гэжэ тэрэ хэлэбэ. Могадишын зонхилхы бүлэгөөрхидэй эзэрхэг түримхэй һанаашалганудые буруушаадаг Сомалиин арадта Эфиопи һайнаар хандадаг юм гэжэ ВВАС-ай түрүүлэгшэ тэмдэглээ.

ВЬЕТНАМАЙ ДУРАДХАЛ

ХАНОЙ. Һарын литээр шэнэ жэлдэ — байгша оной февралиин 3-һаа 9 болотор хоёр ороной хоорондохи хилэ дээрэхи сэрэгэй бүхы ябуулгануудые зогсоохо дурадхалтай ното СРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Хитадай МИД-тэ эльгээбэ.

Дайн байлдаануудые зогсоолго Вьетнамай болон Хитадай хилэ шадарай хүн зондо шэнэ жэлые — байгша ондо февралиин 5-да тэмдэглэгдэхэеэ байһан хабарай һайндэрые түни түбшэнөөр, амгалан тайбанаар угтаха арга олгохо байна гэжэ СРВ-гэй МИД-эй нота дотор тэмдэглэгдэнэ.

Хуули бусаар хилэ гаталжа, Вьетнамда баригдаһан КНР-эй 11 эрхэтэдые, Шэнэ жэлэй һайндэртэй дашарамдуулан, Хитадай засагаархидта дамжуулан үгэхэ тухай Вьетнамай правительствын шиидхэбэри СРВ-гэй МИД-эй энэ нота дотор мэдээсэгдэнэ.

МАДАГАСКАР ХАРГЫ ЗАМАА ШЭЛЭЭ

АНТАНАНАРИВУ. Мадагаскарай арад социалис шэглэлэй зам шэлээ. Ушарынь юуб гэхэдэ, имагтал социализм национальна баялигуудые үнэн зүбөөр хубаарилгые лаб хангажа шадаха байна гээд республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр К.-Р. Ришар эндэ мэдүүлээ.

Хүгжэжэ байгаа оронууд шэнэ, уласхоорондын үнэн зүб экономическа гурим тогтоохые хүсэнэ гэжэ министр гадаадын дипломадуудай урда үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй экономическа хүндэ хүшэр байдалые һамбаашалан, империализм эдэ оронуудтай, нэн урид түрүү үзэл баримталдаг правительствануудтай оронуудтай харилсаа холбоогоо түни бэшэ болгохые һэдэнэ гэжэ министр зааба. «Хүнэй эрхэ сүлөөгэй, демократиин ба эрхэнүүдэй түлөө» тэмсэгшэдэбди гэжэ өөһэдыгөө тоолодог баруунай оронууд Африкын урда хубидахи үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые дэмжэн дэбэргэнэ бшуу.

Малагасийска социалис революциие буруу һүргэхэ, тусхайлбал, Мадагаскарта гурим буса байдал тогтоохо талаар шэглүүлэгдэһэн дайсан харша ябуулгануудые министр эрид буруушааба.

ОЛОНИИТЫН ЖАГСААЛ

ВАШИНГТОН. «Хиросимын үйлэ хэрэг дабтагдаха ёһогүйн», «Үхибүүднай амгалан тайбанаар ажаһууха ёһотой!», «Пентагондо бэшэ, харин һургуулинуудта мүнгэ һомолхой» — гэһэн уряа лозунгнууд доро американ олониитын жагсаал эндэ болобо.

Дайн сэрэгтэ эсэргүү ябуулганудые хэдэг эмхинүүдэй түлөөлэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ. Вашингтоной мүнөөнэй захиргаанай милитарис хараа шэглэлые эрид буруушааба. Энэ засаг захиргаан Пентагоной бюджедые туйлай ехэ хэмжээндэ хүргөө. Тиигэжэ ядерна болон юрын зэбсэгүүдые үргэдхэхэ гол табан жэлэйнгээ программые бэелүүлжэ эхилһэн байна. «МХ» болон «Трайдент» гэдэг шэб шэнэ ракетэнүүдые бүтээжэ байрлуулгада олон миллиард долларой мүнгэ зөөри гаргашалжа байбашье, хүн зоной ажаһуудалда һомололгонуудаа хороожо байнхай. Энээнһээ уламжалан, хүдэлмэригүйшүүлэй тоо олошорно, американ зоной һуудал байдал муудана.

БИИРЭ

УРАН ЗУРАГУУДЫЕНЬ УДХАЛХАДА...

БУРЯАД арадай уран зурагай эхин шатаһаа эхилжэ, угаа түргэн хүгжэхэ хэрэгтэ Буряадай арадай уран зурааша Александр Александрович Окладниковай оруулһан хубита ехэ юм. Түүхын хуудаһануудта зорюулһан ба жанрова уран зурагууд, станкова болон номой графика, олон тоото портрет болон пейзажнууд—эдэ бүгэдэ бүтээлнүүд манай республикын хүгжэлтые дууһан харуулжа шадана гэхэдэ, тиимэшье эндүү болохогүй гэжэ һанагдана.

А. А. Окладников Шэтын областиин Нерчинск һууринда түрэһэн юм. 1912 ондо тэрэнэй гэртэхин Верхнеудинск зөөжэ ерээ һэн. Удангүй Саша хүбүүхэн һургуулида орожо, Василий Васильевич Рыжиковтэй уулзаба. Зурагай багша В. В. Рыжиков Петербургын Уран зурагай академи дүүргэһэн, өөрын онсо онол аргаар үхибүүдэй хэшээл үнгэрэгхые оролдодог байгаа. Энэ хүнтэй уулзаһанһаа хойшо А. Окладниковай досоо уран зурагша болохо гэһэн хүсэл түрэжэ, урган һалбаржа эхилээ бэлэй.

1925 ондо залуу уран зурааша Эрхүү хото ошожо, уран бүтээлэй техникумэй студент болобо. Тиигэжэ тэрэ оюун бэлигтэ уран зурааша, сэсэ мэргэн багша И. Л. Копыловто заалгажа эхилбэ. Петербургын Уран зурагай академи дүүргэһэнэйнгээ удаа И. Л. Копылов Франциида нэгэ хэды соо байжа, уран зурагай бүхыдөө хүгжэжэ эхилһэн шэнэ шэглэлнүүдые холын хараа бодолтойгоор хадуужа ерэһэн байгаа. Тиигээд өөрынгөө һурагшадта уран зурагай түүхэ, хүгжэлтэ, мүнөөдэр ба ерээдүй тухайнь хөөрэхэдөө: «Бидэнэр мүнөө шэнэ Сибириин уран зураг гээшые бии болгохо ёһотойбди», — гэжэ этигэл дүүрэнээр хэлэдэг һэн.

Өөрынгөө хүмүүжүүлэгшэ багшын хараа бодолнуудые дууһан хубаалсадаг, шэнэ Сибириин уран зураг бии болгохо һаналыень шадамар бэрхээр, өөрын онсо маягтайгаар бэелүүлдэг А. Окладников И. Л. Копыловой ударидаһан экспедицинүүдтэ хабаадажа, урданай искусствын материалнуудые суглуулжа, шэнжэлжэ эхилбэ. Тиигэжэ Буряадай шэнэ искусствын формо бэдэрхэдээ хүүшан монгол уран зураашадай шэдитэ биирын гарһан нугаляа, угалза бүхэндэ онсо онол аргануудые А. Окладников хаража, тон нарияар шэнжэлэн үзэһэн, саашадаа өөрынгөө хүдэлмэридэ тон шадамар бэрхээр хэрэглэхые оролдоһон байна.

Багшатаяа экспедицинүүдтэ ябахадаа, А. Окладников буряад арадай ажабайдалтай, тэдэнэй түүхэтэй, заншалтайнь танилсаһан юм. Энэнь уран зураашын саашанхи зохёохы ажалдань аргагүй ехэ нүлөө үзүүлһэн, оюун бэлигэйнь, шэдитэ биирыень дэлисые улам үргэдхэһэн байха юм. Буряад арадай урданай түүхэтэй, ёһо заншалтайнь танилсаад байхадаа, А. Окладников «Бэриие хулуулга» гэһэн зураг зураба. Энэнь залуу уран зураашын дипломно хүдэлмэри болоһон юм.

1929 ондо техникумээ амжалтатайгаар түгэсхөөд, А. Окладников Верхнеудинск ажаллахаар эльгээгдэбэ. Эндэ тэрэ Серовой нэрэмжэтэ долоон жэлэй һургуулида уран зурагай ба черчениин багшаар хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Гурбан жэл тухай багшаар хүдэлөөд, А. Окладников номой хэблэлдэ хүдэлхэеэ ороо һэн. Энэ ажалдаа залуу уран зурааша элдэб янзын юумэ хэдэг бэлэй. Һургуулинуудта үзэхэ учебнигүүдһээ эхилээд, Буряадай түрүүшын уран зохёолшодой номуудые шэмэглэһэн зурагууд, политическэ удхатай плакадууд хүрэтэр А. Окладниковай уран гараар бүтээгдэдэг байгаа.

1933 ондо Буряадай уран зураашадай холбоон бии болоо һэн. А. Окладников тус холбоондо орожо, зохёохы ажалайнгаа эршэ хүсые улам шангадхажа эхилбэ.

Тэрэ үе сагууд — түрүүшын табан жэлнүүд. Алхаһан лэ газарта ажабайдал бурьялжа байгаа. Улаан-Үдэдэ паровоз-вагон заһабарилгын завод, мяха-консервын комбинат болон бусад барилганууд.

Хүдөө нютагуудта хаа хаанагүй колхозууд тогтожо, арад зоной ажабайдалда соёл болбосоролой бүхөөр нэбтэрэн орожо байһан үе саг. Эдэ бүхы хубилалтанууд уран зураашые дайрангүй байха аргагүй һэн. Тиигэжэ А. Окладниковай биирэ дороһоо «ПВЗ-гэй ударник», «Нэгэ бүлэ соо», «Һү һаалга», «Хүн түрэбэ» гэхэ мэтын зурагууд мүндэлбэ.

Мүн Октябриин хубисхалай, граждан дайнай темэнүүд бэлигтэ уран зураашые дайрангүй байха аргагүй байгаа бшуу. «Партизаниие буудалга», «Интервенциин сараа мурнууд» гэһэн бүтээлнүүд А. Окладниковай зохёохы ажалай горитойхон шата боложо үгөө һэн.

Уран зурааша буряад арадай гэгээржэ эхилһэн түүхын хуудаһануудые шэнжэлжэ, һонирхожо эхилбэ. Энэ замдань декабристнууд тухай темэ дайралдахал ёһоороо дайралдаа бэлэй. Буряадай искусство болон литературын нэгэдэхи декадын үедэ А. Окладниковай «Декабристнууд Селенгинскдэ» гэһэн зураг табигдажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө һэн.

Олон ондоо темые ухаан бодолдоо оруулаад, уран зураашын ульгам гоёор хүдэлжэ, түсэбүүдээ урагшатайгаар бэелүүлжэ байтар, һүрөөтэ дайн эхилбэ. Гэбэшье тэрэнэй биирэ дороһоо хэдэн зуугаад плакадууд, хуудаһанууд гараба. Тэдэнэйнь ниитэ удха гэхэ болоо һаа: «Дайсанаа бута сохилго — манай зорилго».

1976 ондо уран зурааша мастерской соогоо хүдэлжэ эхилбэ. Һүрөөтэ дайн... Тэрэнэй баатарнууд нэн түрүүн уран зураашын нюдэнэй урда харагдана. Удангүй Советскэ Союзай Геройнууд Барков болон Гармаевай портредүүд, «Түрүүшын ниидэлгэ», «Ехэ Хинганиие дабалга» гэһэн зурагууд бии болобо. Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ А. Окладников хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр хүдэлжэ, уран зурагай бүхы жанрые хэрэглэбэ. «Декабристнууд Селенгинскдэ» гэһэн зурагайнгаа хоёрдохи вариант, «Колхозой дэлгүүр», Забайкалиин партизануудай портредүүдэй ехэ галерей, Граждан дайнай геройнуудай — Лебедевэй, Фроловой, Куприяновай, Смолиной, Измайловай болон бусадай портредүүд, «Сэлэнгэ дээрэ», «Шуурган» гэһэн пейзажнуудыень эндэ тоолоожо болоно.

Юу хэлэхэб, зурагһаа зурагта А. Окладниковай гар улам нугархай боложо байгаа һэн. Зохёохы ажалайнь абьяас мүн лэ улам хүгжэбэ. Тиимэһээ 1948 ондо бэлигтэ уран зураашада Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша гэһэн хүндэтэ нэрэ олгогдоо бшуу.

Энэл үедэ А. Окладников Ленин багшын дүрые мүнхэлхэ гэһэн бодолдо эзэлэгдэнэ. Тиигэжэ 1953 ондо «Россиһаа мэдээнүүд» гэһэн зураг бүтээгээ һэн.

1959 ондо болоһон Буряадай искусство ба литературын хоёрдохи декадада уран зураашын нилээд олон бүтээл выставкэдэ табигдаа бэлэй. Гэбэшье «Байгалай юрын үдэрнүүд» гэһэн зурагынь нэгэн дуугаар һайшаагдаһан байгаа. Энэ зурагтаа автор байгаалиин байдалые зураглаһан бэдэрэлгэнүүдээ улам гүнзэгырүүлнэ гэжэ искусство шэнжэлэгшэд тэмдэглээ һэн. Байгал дээрэхи үдэшын сагые харуулжа, һаруул үнгөөр, баярта мэдэрэлээр хүнэй сэдьхэлэй тон һайхан хүбшэргэйнүүдые тэрэ зураг хүдэлгэнэ. Энэ декадын һүүлээр А. Окладниковта Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

«Халуун үдэрнүүд», «Х. О. Сампиловагай портрет», «Е. Н. Неволинагай портрет», «Композитор Ж. Батуев», «Уран зурааша Д. Дугаров» гэхэ мэтэ бүтээлнүүд уран зураашын зохёохы ажалай хүгжэлтын шатанууд болоһониинь мэдээжэ.

Далаад онуудта А. Окладников графикада ехэ анхарал хандуулаа. Графическа бүтээлнүүдтээ уран зурааша агуу Ленинэй гэрэлтэ дүрые дахин зураглана. Энэнь «1917 он» гэһэн хуудаһан болоно. Мүн вождиин нэгэ һаналтан, нүхэдэй — Бабушкинай, Серовой образууд мүн лэ ехэ һонирхолтой.

Энэл үедэ уран зурааша «Декабристнууд Сибирьтэ» гэһэн темэдээ дахин бусажа, хэдэн олон графическа бүтээлнүүдые бии болгобо. «Н. Бестужевай портрет», «Бестужевай Доржи Банзаровтай уулзалга», «Удаан хүлеэгдэһэн уулзалга» гэхэ мэтэ хуудаһануудые зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй хаража болохогүй юм.

Һүүлэй үедэ арадай уран бүтээлшэ дахин зурагаа зуража байна. 1980 ондо Шэтэ хотодо тэрэнэй «Советскэ Союзай Герой, уран зурааша Г. Н. Москалёвой портрет» гэһэн бүтээл табигдажа, харагшадай анхаралые ехээр татаа һэн.

Александр Александрович Окладниковай 50 жэл соо бүтээһэн олон тоото зурагуудые хаража байхадаа, тэдэнэйнь хэр сэхээр үнэн байдал харуулһыень ойлгоном.

С. МУНГАЛОВА,
искусство шэнжэлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Окладниковай «Судна бүтээлгын заводой электро-гагнуурша Халбаев» гэһэн зурагай буулгабари.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ЭХИР ЗУРГААН ХУРЬГАД

Татарай АССР-тэ ажаһуудаг пенсионернүүд Багауветдиной хубиин ажахыдахи эхэ хонидой нэгэн эхир зургаан хурьга түрэбэ. Бүхы Муслюмовска райондо ажаһуудаг үндэр наһатайшье хүнүүд иимэ ушарай болоһые һанахагүй. Угайдхадаа, энэнь романовска үүлтэрэй эзэлэй юрын эхэ хонин ха юм. Тэрэ бэеэрээшье, шэгнүүрээрээшье бусадһаа шалгардаггүй.

—Үнэхөөрөөшье, энэмнай хоморой ушар болоно, — гэжэ Татарай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Н. Брунко хөөрэнэ. — Автономито республикын ниитын мал ажал дээрэ гол түлэб нарин нооһото хонидые үсхэбэрилдэг юм. Татарай сагай уларилай эрхэ байдалда эдэнэр түргөөр томо болодог, хагда ногоондо бэлшэхэдээшье ядадаггүй. Һайн шанартай нооһо үгэдэг, шэгнүүрээ ехээр нэмэдэг байна. Гэбэшье романовска үүлтэр өөрынхеэрээ һайн юм. Иимэ үүлтэрэй хонидой арһаар оёгдоһон дэгэл ехэ дулаан, бүхэ байдаг, эхэ хонидынь жэлдээ хоёр-гурбан хурьга түрэдэг. Манай колхознигуудай хубиин ажахыда иимэ үүлтэрэй хонид бии, гэбэшье үсөөн, тиин пенсионернүүд Багауветдиной бүлэдэ болоһон ушар хүнүүдэй тад ондоогоор хиндахыень баадхажашье магадгүй.

ҮЛГЫН ДУУНАЙ АЯЛГА СОНОСОН...

Таллинда ажаһуудаг долоо һаратай Марэ басагахан дуугаржа шададаггүйшье һаа, дуулдаг юм. Үглөө бүхэндэ тэрээндэ үлгын дуу дуулахадань, тэрэ аялгыень дуратайгаар тодожо абадаг байна. Бусад нялха үхибүүдтэй хамта Марэ Таллинай багшанарай училищиин багша Малле Вилсонэй зохёоһон программаар «дуунда һуралгын» 80 часай курса дүүргээ.

Малле Вилсонэй программаар хүгжэмдэ дуратайгаар хүмүүжүүлгэ үхибүүдэй хоёр һаратайһаа эхилдэг. Педелидээ нялха үхибүүн хоёр дахин хоёр-гурба минутын турша соо хүгжэм шагнадаг юм. Хахад жэлтэй болоходоо тэрэ аялга хүгжэмэй һула, шангые илгаруулдаг байна. Харин долоо һаратайһаа үхибүүн дахан дуулажа эхилдэг. Дуунда һургалгын иимэ курса дүүргэһэн басагашуул хэлэндэ түргөөр ородог, хүндэ ниилэсэтэй, хүнгэн солбон байдаг юм ха.

Шэнжэлгэ ехэ хүлеэгдээгүй тобшололнуудые хэхэ арга олгобо. Нигэжэ хэр угһаа хойшо эхэнүүдэй нялха үхибүүдээ үлгын дуунуудаар нойрсуулдаг байһаниинь мэдээжэ. Ойлгон гэһээнь, үлгын дуун үхибүүе нойрсуулдаг бэшэ, харин бүри һэргэшүүлдэг байһан болоно бшуу. Тиимэһээ тэрэниие үглөөгүүртэ, нойрһоо һэрижэ эдеэлһэнэйнь һүүлээр дуулахада, һайн байна. Бишыхан үхибүүнэй байдаг таһалга соо үглөөнһөө үдэшэ болотор хүгжэм зэдэлхэ ёһогүй гэжэ М. Вилсон тобшолол хэбэ.

ГЕОЛОГУУДАЙ ДҮРБЭН ХҮЛТЭ ТУҺАЛАГШАД

Герда, Райт, Эрдель-Терьер Фурли гэжэ нэрэтэй нохойнууд Пермскэ областиин Мойвинска геолого-бүүлгабариин отрядта хэдэн жэлэй турша соо хүдэлжэ байна.

Газарай гүн дундаһаа, 15 метрэй гүнзэгыһөө гараһан үнэрые нохойнууд үнхидан ойлгожо шадаха аргатай гэжэ мэдээжэ. Тусхай һорилго хэһэнэй ашаар геологууд дүрбэн хүлтэ туһалагшадаа зэдтэй, түмэртэй, хара тугалгатай, вольфрамтай, мүн бусад хэдэн металлтай руданууда үнэрые илгаруулжа һургадаг байха юм. Шухала үнэр абахадаа, нохой энээн тухайда хүндэ мэдээсэдэг. Энэ газартань геологууд нүхэ малтажа, шоройснь абаад, химическэ шэнжэлгэдэ эльгээдэг. Нохойнуудай алдуу хэжэ, буруу тодорхойлһон ушар үзэгдөөгүй.

Энэ зун Мойвинска геологууд Хойто Уралай Вижай голой оршондо хүдэлхэдөө үшөө хоёр нохойе отрядта абаһан юм. Мүнөө эдэнэрые һургагдан һоригдожо байна.

ЭРТЭ УРДЫН ХҮҮРНҮҮД ОЛДОБО

Италиин археологууд һонин нээлтэ хэбэ. Удине провинциин Сан-Даниеле-дель-Фриули хото шадархи хүүрэй малталгануудые хэхэдээ, эрдэмтэд манай ээрын нэгэдэхи зуун жэлэй һүүл багта хамаатай наймаан хүүр олобо.

Эдэнь наһа барагшадай бэеын үнэһэн шарилтай тухай амһартанууд болоно. Тэдэ яһали һайнаараа үлэнхэй. Эдэнэй зариман соонь тэрэ үеын эхэнэрнүүдэй элдэб гоёолто зүүдхэлнүүд, тон болгожо хэрэглэдэг байһан ялагар сад-гуулин, һам, бронзоор хэһэн горьё, мүнгэн һэхэнүүд бии байгаа.

Эртэ урда сагта Римэй тариашадай колони энэ районд байрлаһан байгаа ха гэжэ эрдэмтэд багсаамжална.

(ТАСС).

Редакторай орлогшо
Н. Р-Д. ОЧИРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Бэшэгэй саанаа — хүн» — түрүү бэшэг. «Малай үбэлжэлгэ — шанга шалгалта». «Хооһон үгөөр туһа хүргэхэгүйш» — С. Убеевэй статья. «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: съездые угтуулан». «Проект соо энэ асуудал онсологдонхой» —Б. Влащенкын статья. «Ажал хэрэгынь ходо иимэ ахир байгаагүй» — Г. Ерхинэй статья. «Газарай хүдэлсэ гэмтэй гү, али барилгашад гү» — Э. Шодонов, Э. Демин гэгшэдэй корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшөөн хэлсэнэбди». «Овощ ургуулгада онсо анхарал» — С. Андрусенкын статья. «Түрэлхидтэ түшэглэн» — В. Козловагай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Үдэрынь станогой хажууда, үдэшэнь — ендэр дээрэ» — Б. Павловай фоторепортаж. «Патриот» — материалнуудай суглуулбари. Соносхолнууд.

ХҮН БА байгаали

АБАРАГДАҺАН НУУР

Газар уһалхын, эли хүсөөр хангахын тула Севан нуурай уһа хэрэглэхэ тухай шиидхэбэри гушаад онуудта Арменидэ абтаха баатай болоо һэн. Тиигэжэ нуурай уһанай нюруу нилээд доошолһон байгаа. Тэрэ үедэ тон шухала гэжэ тоологдоһон шиидхэбэриин хангалтагүй хойшолонгуудые заһаруулхын, мүн хойшодоо байгаалиие бүтэн байлгахын тула эрдэм, техникын болон экономическа арга хүсэн мүнөө Арменидэ бии.

Арпа голһоо Севан хүрэтэр хадые сүмэ гараһан 48 километр утатай тиимэ гидротехническэ тоннель дэлхэй дээрэ үгы юм. Тиигэжэ жэл бүри голой 250—300 миллион дүрбэлжэн метр хэмжээнэй уһан нуурта орожо, тэрэнэй мүнөөнэй нюруye 5—6 метрээр дээшэлүүлхэ арга олгохо байна. Гэбэшье нуурые хамгаалха хүдэлмэри нигээд лэ дүүрэнэ бэшэ. Промышленностиин хорото үлэгдэлнүүдые нуур руу хаяхаяа болихоёонь, тэрэ биологическа тааралаа сэбэр болохо. Армениин атомна электростанци ашаглаһанай ашаар Севанһаа урдан гарадаг ори ганса Раздан гол дээрэ урдань баригдаһан гидростанцинуудай хүдэлмэри нилээд хүнгэдхэгдэжэ, нуурай уһан гамтайгаар хэрэглэгдэдэг болохо юм.

Энэ нуурые бүһэлэн гараад, Разданай һабые зубшан, Ереван хүрэхэ коллекторэй барилга эхилээ. Зүүнхойто Арменийн хэдэн арбаад предприятинуудые, городуудай канализационно сетьнүүдые коллектор хангаха, мүн саашадаа тэрэ «Ехэ Ереван» гэжэ нэрлэгдэдэг комплексын сэбэрлэлгын гол түхеэрэлгэнүүдэй нэгэниинь болохо юм. Тус комплекс республикын түб хотые, мүн тэрэнние тойроод 70 километр зайда оршодог бага хотонуудые, тэрэ тоодо Севан нуурай оршондохи хотонуудые хангаха байна. Нуурые тойроод тэмжыһэн Севанай национальна паркын ургамалай аймаг һайнаар хамгаалагдана. Эдэ хэмжээ ябуулганууд гурбан мянга шахуу дүрбэлжэн километр талмай дээрэ тааруу зохид байдал хангаха арга олгохо ёһотой.

Агаар хамгаалха тухай 1980 ондо баталагдан абтаһан хуули хадаа хүгжэжэ байгаа промышленностиин урда шанга эрилтэ табина. Севан шадар оршодог ой модоор бүрхөөгдэһэн хадануудта баригдажа байдаг горно-химическэ комбинадай жэшээ эндэ дурдамаар. Барилгын тооһо барижа абаха технологиин ахир байһан дээрэһээ тус барилга саг зуура зогсоогдоһон юм. Эрдэмтэдэй туһаламжаар энэ асуудалые гүйсэд шиидхэһэн хойноо лэ барилга үргэлжэлүүлэгдэһэн байгаа.

Дүн хамта 1 миллиард дүрбэлжэн метр хэмжээнэй 16 ехэ сөөрэм мүнөө Арменидэ тогтоогдожо байнхай. Эдэ бүгэдэ 45 мянган гектар тариалан болон урданайхиһаа хоёр шахуу дахин ехэ бэлшээриин талмай уһалха арга олгохо юм. Теэд Севан нуурай уһанай хорохогүй байһаниинь тон шухала. Энэнь Арменийн үзэсхэлэн һайхан нуурые хамгаалхада, һайнаар нүлөөлхэ байна.

Олег АРАКЕЛЯН,
АПН-эй корреспондент.

СЭНХИР ЭКРАН

ВТОРНИК, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Время, вперёд!» — уран һайханай фильмын 1-дэхи сери. 11.15 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.15— Шэнэ һонин. 14.55 —Дамжуулгын программа. 15.00 Шэнэ һонин. 15.20—«Ажалша хүнэй халуун альган»— баримтата фильм. 15.35 — «Залуушуулда зорюулагдаһан хүгжэмтэ үдэшэ». С. Рахманиновай зохёолнууд. 17.30 — «80 дней вокруг света» — олон серитэй мультфильмын 5-дахи ба 6-дахи серинүүд. (Австрали).

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Манай шэлэһэн харгы замууд» (дабталга).

Москва. 18.45 —«КПСС-эй XXVI съездэ—эрхим угтамжа». 19.10 — «Хүхюу нотохонууд». 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 19.30 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа (буряадаар).

Москва. 20.10 — «Время, вперед!» — уран һайханай фильмын 2-дохи сери. 21.30 — «Время». 22.05 — «Русская зима» гэһэн уран бэлигэй фестивалиин түгэсхэлэй концерт. Кремлиин Съездүүдэй ордонһоо дамжуулга. Забһартань — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 18.15 — «Шатарай һургуули». Сагаан тэргэ.

Улаан-Үдэ. 18.45 — Соносхолнууд. 18.55 — Баримтата фильмүүд.

Москва. 19.30 — «Эрдэм наукын байдал». Таджигай ССР-эй Наукануудай академи.

Улаан-Үдэ. 20.10 — «Музейн залнуудаар». 20.50— «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 21.00 — Буряадай АССР-эй гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй концерт.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«49-һөө 6-ень тааха» ба «36-һаа 5-ень тааха» спортлотонуудай декабриин 27-до үнгэрэгдэһэн 52-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һоо 6-ень тааха спортлото». 1-дэхи шүүбэри: Зургаан номер (1 карточка) таагшад—10.000 түхэриг, таба+нэгэ номер хэншье таабагүй, табан номер (24 карточка) тааһан хүнүүд—2.704 түхэриг, дүрбэ+нэгэ номер (25 карточка) таагшад—101 түхэриг, дүрбэн номер (1252 карточка) тааһан хүнүүд—76 түхэриг, гурбан номер (25242 карточка) тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

2-дохи шүүбэри: Зургаа ба таба+нэгэ номернуудые хэншье таабагүй. Табан номер (6 карточка) таагшад—6.053 түхэриг, дүрбэ+нэгэ номер (21 карточка) тааһан хүнүүд —89 түхэриг, дүрбэн номер (588 карточка) таагшад—64 түхэриг, гурбан номер (11413 карточка) тааһан хүнүүд 4 түхэриг абаха.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото». 1-дэхи шүүбэри: Табан номер (6 карточка) тааһан хүнүүд—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (1362 карточка) таагшад—157 түхэриг, гурбан номер (42275 карточка) тааһан хүнүүд 5 түхэриг абаха байна.

2-дохи шүүбэри: Табан номер (4 карточка) тааһан хүнүүд—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (1379 карточка) таагшад—172 түхэриг, гурбан номер (41618 карточка) тааһан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 52-дохи тиражай шүүбэринүүд 1981 оной январиин 7-һоо февралиин 7 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, Байгал шадарай нютагуудаар багаханаар саһан орохо. Һулаханаар һалхилха. Үдэртөө 14—19, зарим районуудта 23—28 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Байгалай эрьеын нютагуудаар оройдоол 8—13 градус хүйтэн байхаар багсаамжалагдана.

ТОБШОХОНООР...

Вильнюстэ боложо байгаа шатараар ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Минск хотын гроссмейстер Купрейчик илалтата дабшасаяа үргэлжэлүүлһээр. Тэрэ зургаан уулзалгада шүүгээд, оройдоол нэгэ дахин — гроссмейстер Кузьминтай—тэнсээд ябана. Бусад шатаршад соёһоо 20 наһатай гроссмейстер Артур Юсуповые тэмдэглэлтэй. Тэрэ мүнөө 4,5 очкотой хоёрдохи табсан эзэлнэ. Харин Красноярскын мастер Лев Псахисай амжалта дээрэ тусгаар тогтомоор. Дээдэ лигэдэ ороходонь, «түрэл ханануудынь» туһалаа ааб даа гэхэшье зариман олдоо һэн. Ушар юуб гэхэдэ, хахад финальна наадан Псахисай түрэл хото Красноярскда үнгэргэгдөө һэм шуу. Түрүүшын уулзалгада Лев урагшагүйдөө. Хоёрдохи уулзалгадаа ядаа гэжэ тэнсэбэ. Тиихэдэнь, үнэхөөрөөшье, мастер бирахагүй ха гэһэн һанамжа баталагдаха тэшээ болобо. Зүгөөр өөрөө 22-той мастер зоригоо мүхөөгүй. Удаадахи гурбан уулзалгада гурбан гроссмейстерые — Белявский, Кузьмин, Георгадзе гэгшэдые удаа дараагаар илажа гарахадаа, баранииe гайхуулба бшуу.

1949 онһоо хойшо ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилһэн эгээн аха заха гроссмейстер Е. Геллерэй залуугай ольһотойгоор наадахыень харахада баясамаар. Нёдондо энэ нүхэрнай ороной чемпион боложо, үшөөл түлэг охин дундаа ябаһанаа баталаа һэмнай. Львовой шатаршан Олег Романишин шангай һуури эзэлхээр арга боломжотой гээд тэмдэглэмээр.

Шатараар СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө уулзалганууд мүнөө шиидхэхы шатадаа орожо байна. Тэмсэл улам шангадана. (ТАСС).

ТЭМСЭЛЭЙ ОХИН ШАНГА

РСФСР-эй XVI спартакиадын тоосоогоор һурагшадай дунда шатараар Зүүн Сибирь ба Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Улаан-Үдын «Баргажан» гостиницын конференц-зал соо болохо байна. Эрхүүгэй, Шэтын, Амарай, Сахалинай, Магаданай ба Камчатска областьнуудай, Красноярска болон Примориин хизаарнуудай, Буряадай, Тувын ба Яхадай АССР-нүүдэй суглуулагдамал командануудынь зонын наадаида хабаадана.

Россиин һурагшадай XVI спартакиадын зонын мүрысөөнүүд үшөө табан хотодо — Архангельск, Грозный, Рязань, Курган, Казань — үнгэрэгдэжэ байна гээд тэмдэглэхэдэ һонирхолтой.

Буряад ороной газар дээрэ шатарай һайндэр баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Республикын гэгээрэлэй министр П. Ф. Бардаханов зонын мүрысөөндэ хабаадаһан һурагшадые халуунаар амаршалаад, энэ ехэ наадаида амжалта, илалта туйлахыень хүсөө.

Удаань СССР-эй Гүрэнэй гимнын аялга хүгжэм доро манай командын капитан — Улаан-Үдын 32-дохи һургуулиин һурагша Цыденжаб Туртуев мүрысөөнэй туг үргэбэ.

Һүүлээрнь бүхы командануудай гэшүүдтэ дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаһан байха юм.

Мүрысөөнэй ахамад судья — бүхэсоюзна категориин судья П. Н. Зоринтой (Кемеровскэ областиин Прокопьевск хото) уулзахадамнай, иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай зоно хадаа эгээл ехэ зоно болоно. Бидэниие ехэл хүндэмүүшэ халуунаар угтажа абаа. Мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ. Энэ наадан онсо илгаань юуб гэбэл, тус мүрысөөн хубиин— командна шэнжэтэй байна. Манай зоноһоо онсо шалгараһан 12 хүбүүд, 5 басагад һурагшадай хабарай амаралтын үедэ Челябинскда болохо РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ юм.

Би Буряадай шатаршадые үнинэй мэдэхэб. Һүбэлтэн бэрхэ, бодомжотой, зоримгой наадаараа эдэнэр олоной дура татадаг гээшэ. Таби гаран онуудта «Хани барисаанай кубок» гэһэн мүрысөө эмхидхэхэдэмнай, аха заха А. М. Игумнов түрүүтэй танай шатаршад бидэниие халуунаар дэмжээ һэн, — гээд ахамад судья Павел Николаевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Юрэдөө, мүнөө Буряад орондо шатар наадан зүб замаар хүгжөөгдэжэ байна гэжэ һананаб. Ушарынь гэхэдэ, танай республикада хүүгэдэй спортын һургуулиин дэргэдэ шатарай отделени нээгдэнхэй. Саашадаа тэрэниие шатарай тусхай һургуули болгобол таарамжатай...

— «Сагаан тэргэдэ» анхаралаа хандуулха шухала. Тэндэһээл манай эдир халаан урган гараха аргатай. Өөһэдын шатарай мэргэжэлтэдые, тренернүүдые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй. Тиигэбэл шатаршадтатнай амжалта ерэхэ байна, — гэжэ нүхэр Зорин хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, Красноярска болон Примориин хизаарнуудай, Эрхүүгэй, Камчатска ба Шэтын областьнуудай суглуулагдамал командануудынь түрүү һууринда гараха аргатай гээд тоологдоно. Спортын мастерта хоёр кандидадай бүридэлдэнь ородог Красноярска хизаарай команда түрүүшын хоёр наадаида урагшагүйдэбэ. Түрүүшын үдэр эдэнэр Эрхүүгэй эдир шатаршадтай уулзаа. Тиихэдээ 3,5:4,5 тоотойгоор шүүгдэшэһэн байна. Үглөөдэрынь красноярскынхид Шэтын областиин хүбүүд, басагадтай наадахадаа, түрүүшээр яһала һайн ябаһан аад, саашадаа хэдэн хюлгэ дээрэ эдэбхиеэ алдажа, табан партиһаа оройдоол хахад очко абаба. Гурбан партинь хойшолуулагдаа.

Эгээл түрүүн манай республикын шатаршад Амарай областиин түлөөлэгшэдтэй уулзахадаа, 2,5:5,5 тоотойгоор шүүгдэһэн байна. Руслан Эрхитуев, Анл Столярова гэгшэд манай командада очконуудые асарба. Юра Барнаков яһала һайн байдалтай болоһон аад (угайдхадаа, тэрээнтэйл наадаһан А. Литовченко цейтнодто ороо), тренернүүдтэеэ зүбшэнгүй, тэнсэшэһэниинь халагламаар.

Хоёр наадаанай һүүлээр Камчатска областиин эдир шатаршад 14 очкотой болоод, түрүү һуури эзэлжэ ябана. Тэдэ Сахалинай болон Магаданай областьнуудай командануудые удаа дараалан шүүгээ. Яхадай АССР-эй спортсменүүд 11 очкотой болонхой. Наадаанай эхиндэ эдэнэр Тувын суглуулагдамал командые 8:0 тоотойгоор шүүжэ, урагшаа ехэ алхам хэһэн юм. Хойто үдэрынь Примориин командатай наадаба. Даб дээрэ энэ уулзалга 3:3 тоотойгоор дүүрэжэ, хоёр партинь хойшолуулагдаа.

Амарай областиин эдиршүүл мүнөөдөө 11,5 очкотой болонхой. Хоёрдохи үдэр Тувын АССР-эй командые 6:0 тоотойгоор илаба. Эндэ хоёр партинь хойшолуулагданхай. Энэ үдэр манай шатаршад амарһан байха юм.

Манай республикын эдир шатаршад 1974 ондо үнгэрэгдэһэн зонын мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлжэ, яһала ехэ амжалта туйлаа һэн. Тиихэдэ республикымнай бэрхэ шатаршад болоһон спортын мастерта кандидат Сокто Намжилов, 1-дэхи разрядтайшуул Будажаб Занданов, Михаил Леонов, Наталья Малянова болон бусад энэ мүрысөөндэ хабаадажа, ехэ амжалта туйлаһан юм. Мүнөө манай республикын хүбүүд, басагад республикынгаа нэрэ хүндые амжалтатай һайнаар хамгаалха аабза гэжэ һанагдана. Энээнэй тула эдир шатаршаднай болгоомжотой һайнаар, һүбэлгэн бэрхээр наадаха ёһотой. Иимэ арга боломжо манай эдир спортсменүүдтэ бии.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Камчатска болон Магаданай областьнуудай эдир шатаршад наадажа байна.

М. СУТУРИНАЙ фото.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корреспондентов—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. Н-02305. Заказ № 4. Индекс 5901.